

Graduat en Educació Secundària

Mòdul opcional

Viatjar per Catalunya

**Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació**

Viatjar per Catalunya

Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació

Col·lecció **GRADUÏ'S. ARA EN SECUNDÀRIA**

Mòdul opcional 9 **Viatjar per Catalunya**

Àmbit de les Ciències Socials i de la Participació

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Universitats

Edició **Servei de Difusió i Publicacions**

Coordinació **Subdirecció General de Formació de Persones Adultes**

Equip de redacció **Roser Ortiz**

Il·lustració **Agustín Gutiérrez**
Museu dels Volcans, pàg. 15

Fotografia **Roger Rovira**
Museu dels Volcans, pàg. 15
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, pàg. 90
Parc Natural del Delta de l'Ebre, pàg. 20

Muntatge **TIMIT 2003**

Recerca i cessió dels drets d'imatge **Ciència Activa**

Agraïments **Museu dels Volcans, Olot**
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
Parc Natural del Delta de l'Ebre

Impressió **Gràfiques Cuscó, SA**

Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra, per qualsevol mitjà o procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, sense autorització prèvia i per escrit del titular del «Copyright».

ISBN: ISBN-84-393-7230-2
2a edició: setembre de 2006
Tiratge: 1.000 exemplars

Dipòsit legal: B- 46846-2006

SUMARI

ORGANITZACIÓ DELS MÒDULS I LES UNITATS	5
INTRODUCCIÓ	7
PUNT DE PARTIDA	9
UNITAT 1 SITUACIÓ, RELLEU I HIDROGRAFIA	11
QUÈ TREBALLARÀS?	12
CONTINGUTS	14
ACTIVITATS D'APRENTATGE	23
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	26
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	27
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	30
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	32
QUÈ HAS TREBALLAT?	34
COM HO PORTO?	35
UNITAT 2 LES VARIETATS DEL CLIMA I EL PAISATGE	36
QUÈ TREBALLARÀS?	37
CONTINGUTS	38
ACTIVITATS D'APRENTATGE	45
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	48
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	49
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	52
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	55
QUÈ HAS TREBALLAT?	57
COM HO PORTO?	58

UNITAT 3 POBLACIÓ I ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI	59
QUÈ TREBALLARÀS?	60
CONTINGUTS	62
ACTIVITATS D'APRENTATGE	71
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	75
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	76
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	79
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	82
QUÈ HAS TREBALLAT?	84
COM HO PORTO?	85
UNITAT 4 LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES	86
QUÈ TREBALLARÀS?	87
CONTINGUTS	88
ACTIVITATS D'APRENTATGE	96
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	99
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	100
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	103
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	106
QUÈ HAS TREBALLAT?	109
COM HO PORTO?	110
PUNT D'ARRIBADA. ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	111
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	115

A l'inici del **mòdul** trobaràs sempre dos apartats:

Introducció del mòdul:

És la presentació del mòdul i s'hi explica en quin nivell es troba, si és comú o opcional i en quines unitats es divideix. En aquest apartat et suggerim quins passos pots seguir per treballar les unitats del mòdul.

Punt de partida:

Et presenta els continguts del mòdul organitzats. Et donarà una primera visió del que treballaràs abans de començar les unitats.

Cada **unitat** didàctica està estructurada en:

Què treballaràs?:

Presenta les idees principals que veuràs a la unitat i els objectius que es pretenen i que al final hauràs d'haver assolit.

Bloc de continguts

Presenta el desenvolupament dels blocs temàtics de cada unitat amb alguns suggeriments que et faciliten el seu estudi.

Bloc d'activitats

ACTIVITATS D'APRENTATGE: Contenen activitats per tal que vagis construint i consolidant els aprenentatges així com assolint els objectius que es pretenen.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES: Són activitats que complementen les activitats d'aprenentatge amb l'objectiu d'ampliar i reforçar l'aprenentatge dels continguts i objectius del mòdul. No tenen bloc de solució perquè són propostes de treball que poden servir com activitats per a l'avaluació formativa del mòdul: parla'n amb el teu tutor.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Pretenen informar-te del nivell d'assoliment dels objectius proposats al començament en l'apartat "Què treballaràs?". Aquesta informació et servirà per identificar els continguts fonamentals i els objectius que no has assolit i que hauries de reforçar.

Bloc de solucions

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE: Són les respostes de les activitats d'aprenentatge. No les hauries de consultar fins haver fet totes les activitats d'aprenentatge proposades.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són les respostes de les activitats d'avaluació. No les hauries de consultar fins haver fet totes les activitats tant d'aprenentatge com d'avaluació.

6

Què has treballat?:

És una proposta d'esquema o de mapa conceptual que relaciona o resumeix els continguts treballats en la unitat. És una eina per facilitar-te la comprensió, la síntesi i el repàs dels continguts de la unitat.

Com ho porto?:

Presenta un quadre d'autoavaluació per comprovar si has assolit els objectius proposats a l'inici de la unitat o quins són els que hauries de tornar a repassar.

Al final del **mòdul** trobaràs un últim apartat:

Punt d'arribada:

Facilita l'autoavaluació dels continguts fonamentals treballats en el mòdul. Conté:

ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL: Inclou les activitats que permeten autoavaluar els continguts fonamentals del mòdul.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL: Són les respostes a les activitats d'avaluació del mòdul.

El mòdul *Viatjar per Catalunya* és un mòdul opcional per treballar en el primer o segon nivell de l'àmbit de les ciències socials i de la participació del Graduat en Educació Secundària per a adults.

MODULS OPCIONALS	
6. Població d'avui i perspectives de futur.	Nivell 1 o 2
7. Explorant i descobrint el nostre planeta.	
8. Viure en democràcia.	
9. Viatjar per Catalunya.	
10. Un món de ciutats.	Nivell 2 o 3
11. Catalunya dins l'Espanya del segle XX.	
12. Art i artistes.	

Aquest mòdul està format per quatre unitats didàctiques:

1. **Situació, relleu i hidrografia.**
2. **Les varietats del clima i el paisatge.**
3. **Població i organització del territori.**
4. **Recursos naturals**

És un mòdul que et permet consolidar i ampliar els coneixements sobre el relleu, les aigües, el clima i la vegetació de Catalunya; estudiar la relació entre la realitat física i l'organització territorial i els factors demogràfics, econòmics, urbans i culturals; i conèixer com està organitzada econòmicament Catalunya.

Abans de treballar aquest mòdul et recomanem haver assolit els coneixements del mòdul comú *La Terra, l'espai on vivim*.

És un mòdul que té relació amb els continguts dels mòduls opcionals *Població d'avui i perspectives de futur* i *Catalunya dins l'Espanya del segle XX*.

Et suggerim:

- Fer un primer cop d'ull als diferents apartats de les unitats del mòdul que et situï en el **Què treballaràs**.
- Fer una lectura de cada unitat i realitzar les activitats d'aprenentatge a mesura que se't van recomanant. Això t'ajudarà a anar distingint les idees principals de la unitat. Recorda que subratllar o fer una esquema de cada unitat et pot ajudar a entendre i estudiar els continguts que s'hi treballen.
- Consultar altres fonts bibliogràfiques (enciclopèdies, atles, material informàtic i audiovisual, adreces d'internet, etc.) que et permetin ampliar la informació i els mapes i gràfics que vagin surtint a cada unitat del mòdul.
- Fer un repàs del que has vist al llarg de la unitat. L'apartat **Què has treballat?** t'ajudarà a fer-ho.
- Respondre les activitats d'avaluació de la unitat per tal de veure els coneixements que has anat assolint.
- Reflexionar, a través de l'apartat **Com ho porto?**, et permetrà conèixer allò que has après a la unitat i el que hauries de tornar a repassar.

Viatjar per Catalunya és la millor manera de conèixer i entendre els continguts que treballaràs en el mòdul.

VIATJAR PER CATALUNYA

Situació, relleu i hidrografia

- Serralades
- Depressions
- Planes
- Rius
- Llacs
- Aigües subterrànies

Les varietats de clima i el paisatge

- Varietats del clima temperat
- Paisatges vegetals del clima temperat
- Parcs nacionals
- Parcs naturals

Població i organització del territori

- Evolució de la població
- Immigració
- Població actual
- Unitats organitzatives al llarg del temps
- Organització actual

Les activitats econòmiques

- Sector primari
- Sector secundari
- Sector terciari

Unitat 1

11

SITUACIÓ, RELLEU I HIDROGRAFIA

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs els conceptes següents:

- La situació de Catalunya en l'hemisferi nord, al sudoest d'Europa, que forma part de la península Ibèrica.
- Els límits geogràfics de Catalunya: al nord, el Pirineu; a l'est, la mar Mediterrània; a l'oest, les terres d'Aragó; i al sud, el País Valencià.
- Les formes de relleu: serralades, altiplans, planes, depressions, i la seva formació a causa de les forces laterals que dobleguen les capes de les roques, les internes com els volcans, i els enfonsaments.
- Els agents que actuen en la modificació del relleu: la neu, la pluja, el vent que gasta les roques i transporta els materials i els rius.
- El relleu variat de Catalunya: muntanyes altes com les del Pirineu i el Prepireneu, la Depressió Central, muntanyes mitjanes de les serralades costaneres, la Plana Litoral, i una costa molt variada de 500 quilòmetres de longitud.
- Les roques principals que formen el relleu: roques dures, com els conglomerats, les calcàries, i els gresos; poc dures, com les margues; i altres de duresa intermèdia, com les pissarres.
- Alguns cims i serres més coneguts: la Pica d'Estats, el Puigmal, el Cadí, el Pedraforca, el Montsant, Montserrat, el Montseny i les muntanyes de Prades.
- Les aigües catalanes i la seva distribució: els rius, els nombrosos llacs del Pirineu, l'estany de Banyoles, les llacunes litorals situades en les desembocadures dels rius i les aigües subterrànies, especialment les fonts termals.
- Les tres vessants dels rius, les característiques de cadascuna d'elles, els beneficis i perjudicis que poden portar al país, la regulació i la utilització que se'n fa per generar energia elèctrica i els regadius per a la producció de fruita fresca, hortalisses, verdures i flors.
- Els problemes que hi poden haver si no es regulen bé el cabal i les crescudes de les aigües, i la seva contaminació per descuits humans o pel poc control de les indústries que s'instal·len a les seves vores.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Situar Catalunya en un mapa i escriure-hi els límits administratius.
- Descriure què és el relleu i els agents que contribueixen a formar-lo, modelar-lo i modificar-lo.
- Identificar el relleu de Catalunya i les roques que el componen.
- Indicar en un mapa les unitats de relleu més importants.
- Distingir, a través de fotografies o reportatges, a quines unitats de relleu pertanyen.
- Localitzar en un mapa els principals rius catalans.
- Distingir a quina vessant pertanyen els rius segons el naixement i el recorregut.
- Identificar els beneficis que pot portar a les persones, als animals i a les plantes fer un bon ús de les aigües dels rius.
- Indicar els llacs i les llacunes i la seva utilització.
- Descriure tot el curs d'un riu i la seva utilització, o una part del curs del riu.

14 1. Situació de Catalunya

Catalunya té una superfície de 31.699,5 km². Està situada al sudoest d'Europa i a l'extrem nord-est de la península Ibèrica. Aquesta posició fa que sigui un país obert al trànsit de persones, d'intercanvis culturals i comercials, d'idees i de moltes activitats turístiques.

Tot i que és difícil parlar de límits, administrativament Catalunya té:

- al nord: França i el Principat d'Andorra, entre els quals hi ha el Pirineu,
- a l'est: la mar Mediterrània com a límits naturals,
- a l'oest: les terres aragoneses, continuació de la Depressió Central o Depressió de l'Ebre i,
- al sud: el País Valencià.

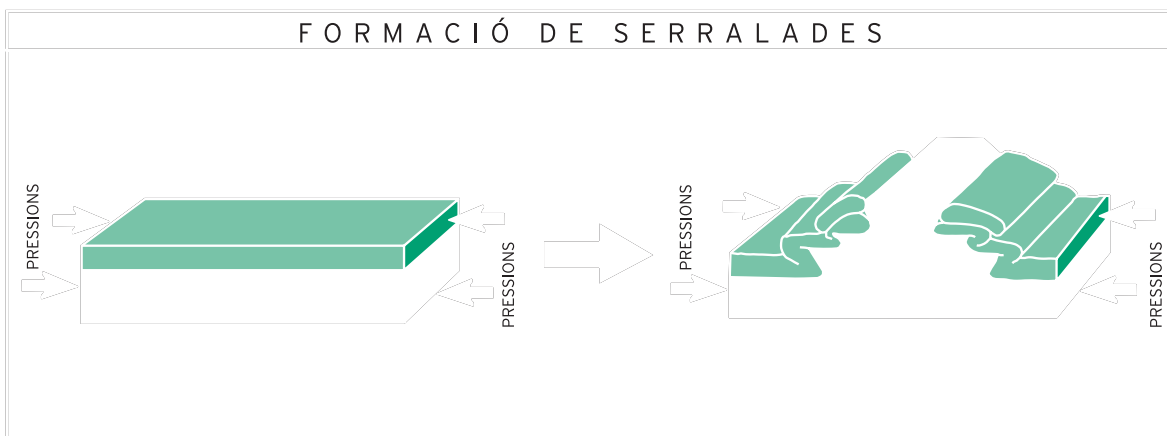

2. El relleu

2.1. Formació del relleu

El **relleu** és fruit de la història que ha tingut la geologia de cada zona del globus terrestre, i molt en particular dels moviments que es produeixen a causa de l'energia interna de la Terra, que provoca aixecaments i enfonsaments que formen les serralades i les depressions.

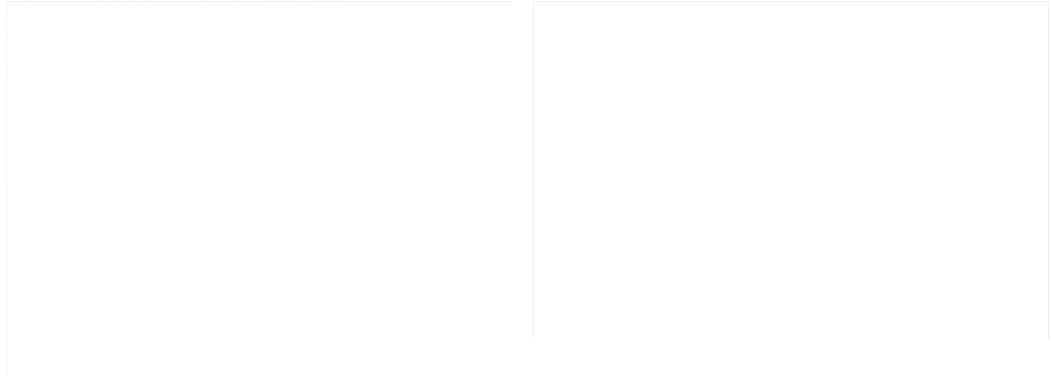
Les serralades es produeixen gairebé sempre per **forces laterals** que dobleguen les capes de les roques i fan que se situïn a altures sovint força notables.

Les **depressions** s'anomenen així perquè són conseqüència d'enfonsaments causats per expansions que provoquen el descens de les capes rocoses amb fractures a una i altra banda de la depressió.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 1

També les **forces internes** de la Terra formen i modifiquen relleus a través de les **erupcions volcàniques**.

Erupció volcànica. Museu dels Volcans

Santa Margarida. Volcà apagat. Museu dels Volcans

A tot això s'hi suma l'acció constant dels **fenòmens meteorològics**: la **neu**, la **pluja** i el **vent**, que provoquen la destrucció de les roques i el transport de materials des de les parts més altes a les parts més baixes, és a dir, de les muntanyes a les valls, a les planes i a les depressions. En els països de clima temperat com el nostre, els **rius** són també un instrument molt important de transport i sedimentació dels materials rocosos.

Evidentment, totes aquestes forces **laterals i internes**, així com els **factores meteorològics** que acabem de citar, actuen sobre materials rocosos molt diferents, i per mostrar-ho posarem alguns exemples del relleu de les terres catalanes.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 2

El relleu català està compost per roques molt dures en forma de conglomerats com els de les muntanyes de Montserrat, calcàries com les del massís del Garraf, o gresos com les roques vermelles del Figaró i les de la serra de Prades. Tenim roques molt poc dures com les margues que es troben a Osona, al Bages i a l'Anoia prop de la ciutat d'Igualada. Entre unes i altres hi ha tots els termes intermedis, com ara les pissarres a determinades àrees del Tibidabo, del Montseny o del Pirineu.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 3

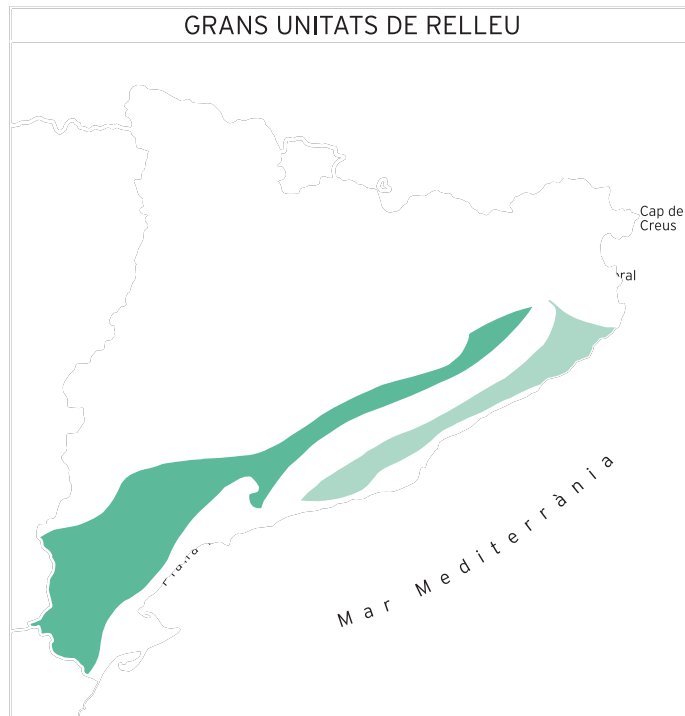
Quan passis per algun lloc d'aquests observa el color de les roques.

Unes forces i altres han actuat des de sempre i continuen fent-ho. Per aquest motiu, encara que no ens en adonem, el relleu s'està modificant constantment.

16 2.2. Les unitats de relleu català

Catalunya, amb una altitud mitjana de 600 metres, és el segon país d'Europa més muntanyós després de Suïssa.

Si travessem Catalunya de nord a sud, trobem les formes de relleu següents: el **Pirineu**, el **Prepirineu**, la **Depressió Central**, les **Serralades Costaneres** i la **Plana Litoral**. Les característiques de cadascuna d'aquestes unitats són diferents i depenen de la manera com s'han format i de les transformacions que han sofert al llarg dels temps.

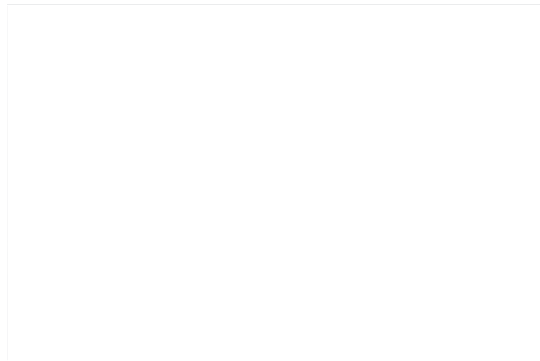

El **Pirineu** és el sistema muntanyós situat entre Espanya i França. Té uns 450 quilòmetres, que van des del cap de Creus, en el mar Mediterrani, fins al golf de Biscaia, en el mar Cantàbric. En la part central s'hi troben els pics més alts, alguns dels quals tenen més de 3.000 metres d'altitud. El més alt de tots és l'Aneto, de 3.404 metres, que es troba a la província aragonesa d'Osca.

Dels 450 quilòmetres de longitud que té el Pirineu uns 250 pertanyen a Catalunya. Els cims més alts del Pirineu català són la **Pica d'Estats** de 3.143 metres, el més alt de Catalunya, que es troba a la comarca del Pallars Sobirà; el **Puigmal** de 2.912 metres, que està entre les del Ripollès i la Cerdanya; i la **Tossa Plana de Lles**, de 2.898 metres, situada a la de la Cerdanya. Tots aquests cims, a causa de a les glaciacions, que s'han anat produint fins fa uns 10.000 anys, tenen crestes retallades, valls àmplies amb parets verticals, com es pot veure, per exemple, a la Vall de Núria al Ripollès, llacs i, en alguns casos, restes de glaceres. Les altures van disminuint a mesura que el Pirineu s'acosta al mar Mediterrani. No obstant, sempre la part central, que s'anomena axial o Pirineu pròpiament dit, és més alta que les seves vores.

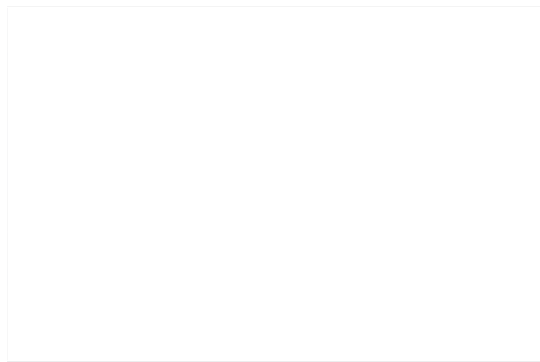
Pirineu

El **Prepirineu** constitueix una zona de transició entre la Serralada Pirinenca i la Depressió Central. Això es deu a la mateixa formació de la muntanya, ja que unes enormes pressions laterals van provocar l'aixecament de la serralada. Aquest aixecament va produir serres més baixes i de formes més suaus en la seva part nord, situada a França, i en la part sud, a Catalunya, que coneixem amb el nom de Prepirineu, així els relleus de l'Alta Garrotxa, de Bellmunt i Vidrà a Osona. S'hi troben, però, muntanyes d'altura considerable, com el **Cadí** a l'Alt Urgell i a la Cerdanya, el **Pedraforca** al Berguedà, i el **Port del Comte** al Solsonès i el **Montsec** entre el Pallars Jussà i la Noguera. Algunes d'aquestes muntanyes sobrepassen els 2.000 metres.

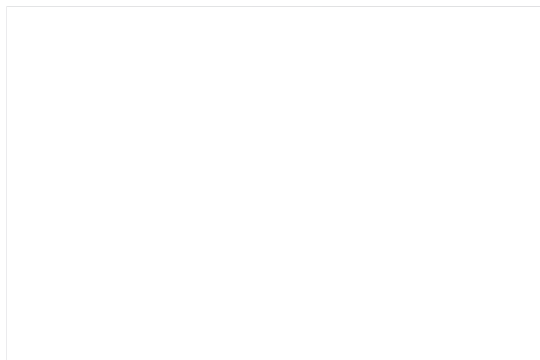
Serra del Cadí

La **Depressió Central** està formada per la zona més oriental de la Depressió de l'Ebre i per les valls dels rius Llobregat i Ter, entre el Prepirineu al nord, i les Serralades costaneres, a l'est i al sud. Té una forma triangular i la seva altura va des dels 100 metres, a la part occidental, fins als 1.000 metres en arribar a l'est.

Depressió Central

També és travessada també per cingleres importants com els **Cingles de Bertí**, al Vallès Oriental, i el **Collsacabra**, a Osona. La duresa dels materials rocosos ha permès l'existència d'altures considerables com el **Montserrat** al Priorat, **Montserrat** que es reparteix entre el Bages, l'Anoia i el Baix Llobregat, o **Sant Llorenç del Munt** al Vallès Occidental. En la part oriental de la Depressió Central han sortit volcans en la zona de la Garrotxa i la Selva que són causats per fractures associades al Pirineu.

Montserrat

Les **Serralades Costaneres** constitueixen dues alineacions de muntanyes paral·leles a la costa, que estan separades per una plana estreta i allargada limitada al sud en moltes àrees per la Plana Litoral. Aquestes dues alineacions reben els noms de **Serralada Prelitoral** i **Serralada Litoral**.

La **Serralada Prelitoral** va de les Guilleries fins als Ports de Besseit. S'hi troben relleus importants d'alçades entre els 1.000 i els 2.000 metres, com el **Montseny** en el Vallès Oriental i Osona, i les **muntanyes de Prades** entre el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i el Priorat.

Entre la Serralada Prelitoral i la Serralada Litoral s'hi troba la **Depressió Prelitoral**. És una plana estreta que va des de la comarca de la Selva fins al Tarragonès. A la Selva, al Vallès i al Penedès aquesta plana és interior, i al Tarragonès està oberta al mar.

La **Serralada Litoral** s'estén des de l'Empordà fins al Tarragonès. Forma una alineació muntanyosa més contínua que la serralada Prelitoral i, tot i que no té altures semblants a les del Montseny, s'hi troba el **Montnegre** que passa dels 700 metres. En la part més oriental hi ha muntanyes de poca altitud, però ben significatives com les que se situen a l'àrea del cap de Creus i el **massís del Montgrí**. Més al centre forma tota la serralada que limita al Maresme pel nord, i al sud de Barcelona s'hi troba el **massís del Garraf**.

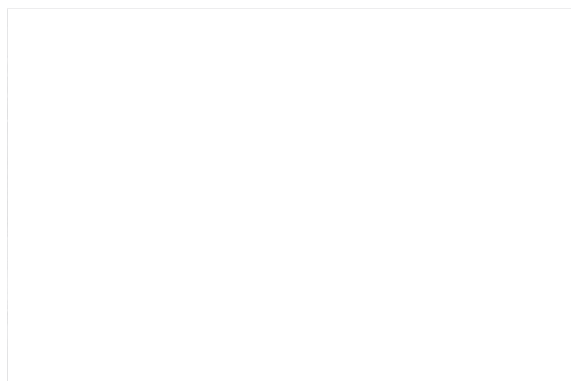
La **Plana Litoral** és discontinua, ja que en molts llocs la serralada litoral forma part d'una costa rocosa i abrupta, com és el cas de la Costa Brava o la zona del massís del Garraf. En altres llocs, i d'una manera discontinua, hi ha la plana litoral on s'hi han establert moltes ciutats i viles costaneres. És el cas del Maresme, el Barcelonès i el Baix Llobregat. A Tarragona, la Plana Litoral és una continuació de la Depressió Prelitoral. També hi ha altres zones planes vora la costa que són fruit de l'acumulació de sediments dels rius que porten a la seva desembocadura. Les més importants són la de l'Empordà, on s'hi troba el gran **golf de Roses**, i el **delta de l'Ebre**, que és una plana al·luvial que es va formar fa uns dos-cents cinquanta anys.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 4

La costa catalana té una longitud d'uns 500 quilòmetres. Són accidents importants en el relleu, en els dos extrems, el **cap de Creus** al començament, i el **delta de l'Ebre** en la part final.

Costa Brava. Santa Cristina d'Aro

Platja Mar Bella, Barcelona

3. Les aigües

3.1. Els rius

L'aigua és la base de la vida i resulta imprescindible per a les persones, els animals i les plantes. D'ella en depenen els recursos naturals sobre els quals es desenvolupa l'agricultura, la indústria i l'hàbitat humà.

Per tant hem de vigilar que no en falti, i evitar-ne la contaminació, ja que tots som responsables de l'ús que se'n fa, des nosaltres mateixos i els nostres fills fins als que la utilitzen per al seu treball, com els pagesos, els ramaders i els industrials.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 6

Els rius catalans són nombrosos i molt diferents segons on neixen, la llargària que tenen, i les zones climàtiques per on discorre el seu curs. El seu cabal depèn de les precipitacions de neu i de la quantitat i distribució de les pluges al llarg de l'any.

S'han fet embassaments en força rius amb la funció de regular-los i evitar crescudes sobtades, assegurar un cabal constant i permetre l'aprofitament de

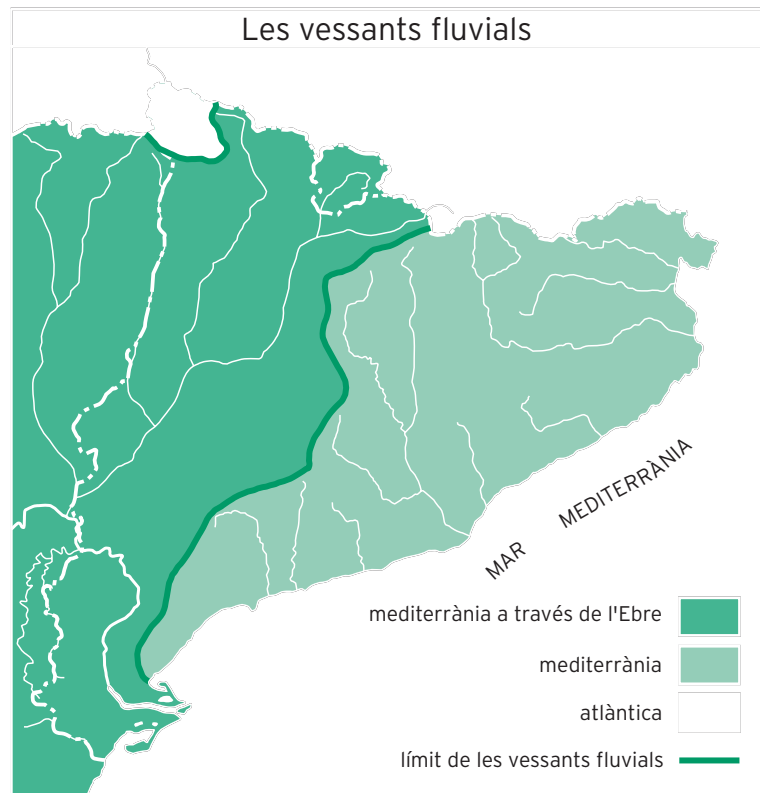
les aigües per a la producció hidroelèctrica i el regatge dels camps a través dels canals, però s'ha de ser conscient que la seva construcció suposa modificacions en l'entorn.

Podem agrupar els rius catalans en tres vessants fluvials, és a dir, en conjunts de corrents organitzats que circulen per una regió:

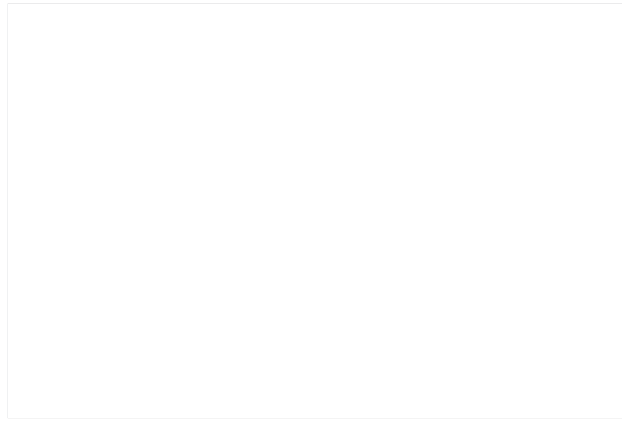
3.1.1. Els rius que neixen en el Pirineu Central i van a parar a la mar Mediterrània a través de l'Ebre, navegable en els últims trams, i que desemboca en forma de delta:

El **Segre** i els seus principals afluents –la **Valira**, la **Noguera Pallaresa**, la **Noguera Ribagorçana** i el **Cinca**– que se l'hi ajunten poc abans que arribi a l'Ebre.

L'**Ebre** riu més cabalós de la península Ibèrica neix a la Serralada Cantàbrica i els seus últims 138 quilòmetres es troben en territori català. Tots aquests rius por-

ten força aigua i gairebé tenen un règim regular durant tot l'any. Quan van més plens és a finals de la primavera per la fosa de les neus. Les aigües d'aquests rius representen gairebé tres quartes parts de la que porten els rius catalans.

Delta de l'Ebre. PNDE

Per servir-se'n millor, s'han construït els embassaments en els més rius cabalosos. La funció que tenen és regular-los, evitar crescudes sobtades, assegurar un cabal constant, i permetre l'aprofitament per a la producció d'energia elèctrica i el regatge dels camps a través de canals. Citem els d'Escales, Terradets, Oliana, Camarasa en el Segre i els seus afluents, i els de Flix i Mequinença a l'Ebre.

3.1.2. Els que desemboquen directament a la Mediterrània:

a) els nascuts al Pirineu i al Prepirineu: la **Muga**, el **Fluvià**, el **Ter** amb el seu afluents el **Freser**, i el **Llobregat**, el més llarg dels rius catalans, amb els seus afluents el **Cardener** i l'**Anoia**. El cabal d'aquest rius és força variable, ja que s'alimenten bàsicament de les pluges i està regulat per pantans com els de Sau i Susqueda en el Ter i els de Sant Ponç i la Baells en el Llobregat.

Embassament de la Baells

b) els nascuts a la Serralades litoral i prelitoral: la **Tordera**, el **Besòs**, el **Gaià**, el **Franco-lí**, la **Sènia** i nombroses rieres que van seques una part de l'any. Són rius curts, de cabal molt irregular amb fortes crescudes a la primavera i a la tardor, característiques del Sistema Mediterrani a causa de les intenses pluges que es poden produir en aquestes estacions i que poden provocar inundacions i destrosses.

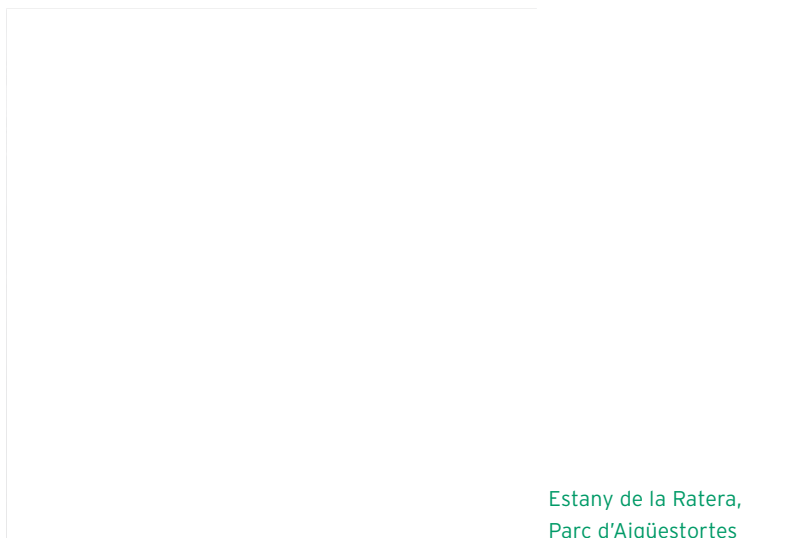
3.1.3. La vessant atlàntica:

Correspon al riu **Garona** que neix a la Val d'Aran, entra a França i desemboca a l'oceà Atlàntic. Les característiques que té en el territori català són les d'un riu d'alta muntanya.

• Fes les activitats d'aprenentatge 7 i 8

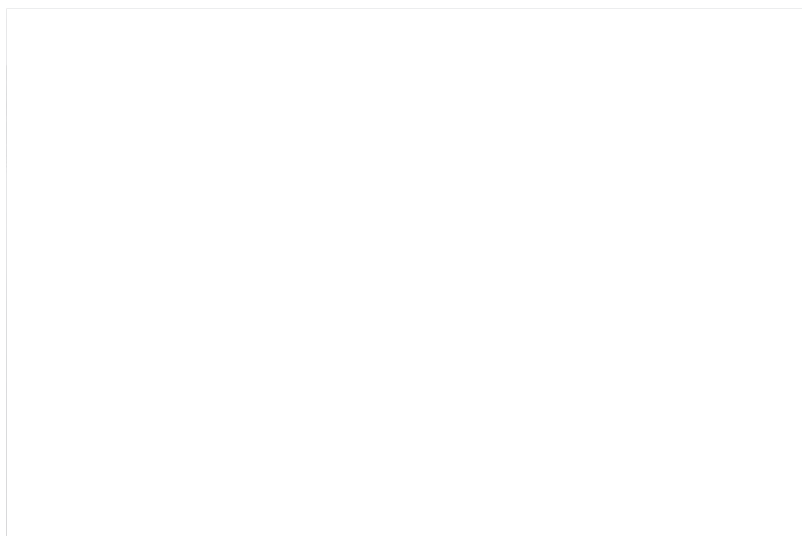
3.2. Les aigües, els llacs, els estanys i les llacunes litorals

En el Pirineu hi ha molts llacs de petites dimensions (la Val d'Aran en té més de setanta) situats entre 2.200 i 2.400 metres d'alçada. El seu origen és glacià. Citem els estanys **Llong**, **Llebre**, **Cavallers**, situats a l'Alta Ribagorça, i com a més conegut el de **Sant Maurici** que es troba entre aquesta comarca i el Pallars Sobirà.

Estany de la Ratera,
Parc d'Aigüestortes

El llac català més gran és l'**estany de Banyoles**, a la comarca del Pla de l'Estany, que té una longitud de 2,1 quilòmetres i l'envolten una sèrie d'estanyols. L'estany s'alimenta per fonts subterrànies. Es va formar quan, en dissoldre's els materials poc consistents de les capes inferiors, es va enfonsar el terreny superior. Llavors l'aigua que hi circulava per sota, sortí a la superfície i és per això que la seva alimentació és fonamentalment subterrània.

Estany de Banyoles

A les zones de la costa i a les desembocadures d'alguns rius hi ha masses d'aigües que formen estanys i maresmes. Es poden haver format per aigües de pluja i per aportacions d'aigua marina i generalment estan per sota del nivell del mar. Les trobem al delta del Llobregat com la **Ricarda**, al delta de l'Ebre com la **Tançada** i les **Olles**, i a l'Empordà, centrades en les desembocadures de la Muga o del Fluvià, a Pals o a la zona de la desembocadura Ter. Són conegudes com a aiguamolls i estan molt amenaçades per causes diverses.

22 3.3 Les aigües subterrànies

Procedeixen de les aigües de la pluja infiltrades a través de les esquerdes i dels porus de les roques. Les aigües s'acumulen a l'interior de les coves quan troben un nivell o una capa impermeable i formen llacs i rius subterranis. Si troben sals, les dissolen i es mineralitzen; si reben la influència de gasos calents, originen fonts termals o caldes, que han donat nom a poblacions com Caldes d'Estrac, Caldes de Malavella i Caldes de Boí; i si hi ha erosió, formen un paisatge fantàstic amb columnes d'estalactites i estalagmites.

3.4. La contaminació de l'aigua

Un problema greu que poden tenir les aigües és la contaminació. Hi ha tres tipus d'aigües que poden contaminar-se i, per aquesta causa poden representar un perill per a la sanitat de les persones i dels animals. En primer lloc, les aigües subterrànies que surten a través de les fonts i les que hi ha en els pous poden sofrir contaminacions a causa de substàncies que s'infiltrin a través de les roques i infecten aquestes aigües abans que passin a les fonts i als pous. Aquesta contaminació generalment és produïda per aigües fecals humanes o animals que circulen per la superfície o per les clavegueres i, per fer-ho, és suficient que trobin unes terres que les deixin passar, és a dir, que siguin permeables.

En segon lloc, les aigües de la superfície: rius, rieres, torrents, estanys i aigües marines es contaminen sovint per abocaments de la indústria, de l'agricultura i de les clavegueres urbanes.

Un tercer tipus d'aigües que poden ser contaminades, encara que el seu ús és poc freqüent sobretot a les ciutats, és l'aigua de les cisternes, ja que hi arriba l'aigua de la pluja que cau a les teulades a través de les canaleres. Les teulades i les canaleres no sempre són prou netes per contenir petits animals que hi viuen.

Pensa en accions que pots fer per conservar i mantenir l'aigua.

Per completar aquesta unitat pots mirar el vídeo:

Unitat 2 *Tres quartes parts d'aigua i una de terra*

Àmbit de les ciències socials i de la participació

Col·lecció:

Activitat 1

SERRALADA	DEPRESSIÓ

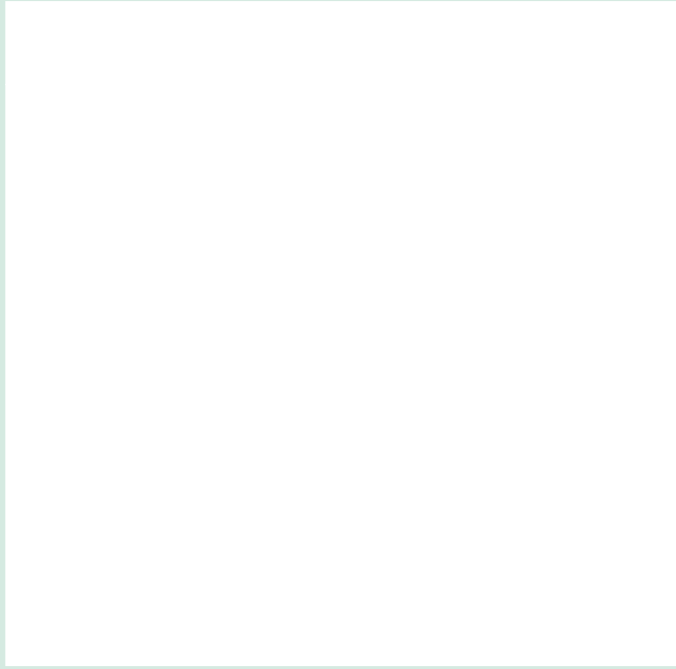
Activitat 2

FENÒMENS METEOROLÒGICS	CARACTERÍSTIQUES

Activitat 3

ROQUES MOLT DURES	ROQUES POC DURES

Activitat 4

Activitat 5

Four horizontal dotted lines for writing.

Activitat 6

Four horizontal solid lines for writing.

Activitat 7

Eight horizontal dotted lines for writing, arranged in two columns of four.

.....

.....

.....

.....

.....

Activitat 1

Activitat 1

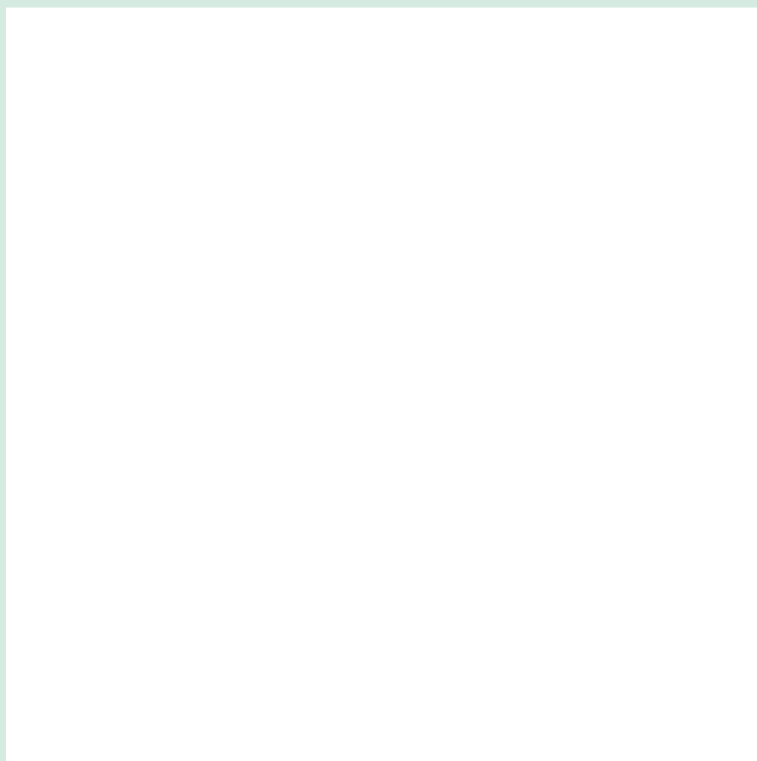

Activitat 2

Activitat 3

PICS	UNITATS DE RELLEU

Activitat 4

Activitat 5

ACCIONS QUE CONTAMINEN L'AIGUA	ACCIONS PER EVITAR-HO

Activitat 6

COMARQUES	RIUS

Activitat 7

Activitat 8

FUNCIONS	EMBASSAMENTS

Activitat 1

SERRALADA	DEPRESSIÓ
és un conjunt de muntanyes	és una zona de terres més baixes que les que l'envolten.
és produïda en doblegar-se capes de roques per la pressió de forces laterals.	és produïda per enfonsaments.

Activitat 2

FENÒMENS METEOROLÒGICS	CARACTERÍSTIQUES
neu	desgasta les roques, sobretot si les cobreix durant uns mesos.
pluja	desgasta les roques, i si son pluges torrencials, les arrossega.
vent	transporta materials des de les muntanyes a les valls i les planes.
rius	arranquen, transporten i sedimenten materials rocosos.

Activitat 3

ROQUES MOLT DURES	ROQUES POC DURES
conglomerats de Montserrat	margues d'Osona, Bages i Anoia
calcàries del Garraf	
vermelles del Figaró i Prades	

Activitat 4

Compara el teu mapa amb el que es dona a l'apartat 2.2.

Activitat 5

500 quilòmetres aproximadament.

rocosa la Costa Brava la zona del massís del Garraf
la Plana Litoral
Maresme del Baix Llobregat

Activitat 6

Respostes possibles:

L'aigua és la base de la vida i és imprescindible per a les persones, els animals i les plantes.

Depenen de l'aigua els recursos naturals sobre els quals es desenvolupa l'agricultura, la indústria i l'hàbitat humà.

Per la importància que té hem de fer un bon ús de l'aigua i mantenir-la neta.

Activitat 7

	Atlàntica	
		Mediterrània a través de l'Ebre
		Mediterrània
	Mediterrània	
		Mediterrània a través de l'Ebre
		Mediterrània a través de l'Ebre

Activitat 8

Un traçat original, ja que dibuixa un angle recte.

El Ter baixa de nord a sud.

En la segona part agafa una direcció oest-est.

Perquè l'hi obliguen la geografia i la geologia dels llocs per on passa.

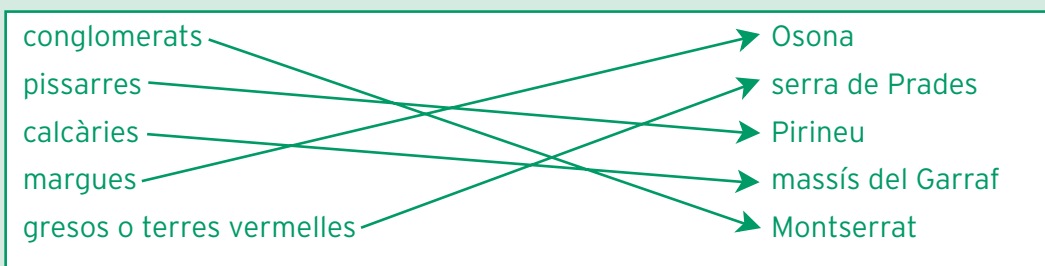
Els rius catalans segueixen un curs molt més recte.

32 SOLUCIONS DE LES ACTIVITATATS D'AVVALUACIÓ

Activitat 1

Compara el teu mapa amb el que es dóna a l'apartat 1.

Activitat 2

Activitat 3

PICS	UNITATS DE RELLEU
Pedraforca	Prepirineu
Montnegre	Serralada Litoral
Pica d'Estats	Pirineu
Montserrat	Serralada Prelitoral
Massís de Garraf	Serralada Litoral
Montsec	Prepirineu
Montserrat	Depressió Central
Puigmal	Pirineu

Activitat 4

Compara el teu mapa amb el que es dóna a l'apartat 3.1.

Activitat 5

ACCIONS QUE CONTAMINEN L'AIGUA	ACCIONS PER EVITAR-HO
tirar-hi deixalles.	no llençar-hi papers, plàstics i llaunes.
restes no depurades de les fàbriques.	utilitzar depuradores.
restes d'animals.	enterrar les restes d'animals.
no netejar bé les zones properes als cultius.	no deixar-hi restes de menjar.

COMARQUES	RIUS
Segrià	Segre
Anoia	Anoia
Baix Ebre	Ebre
Ribera d'Ebre	Ebre
Baix Llobregat	Llobregat
Noguera	Noguera Pallaresa

Activitat 7

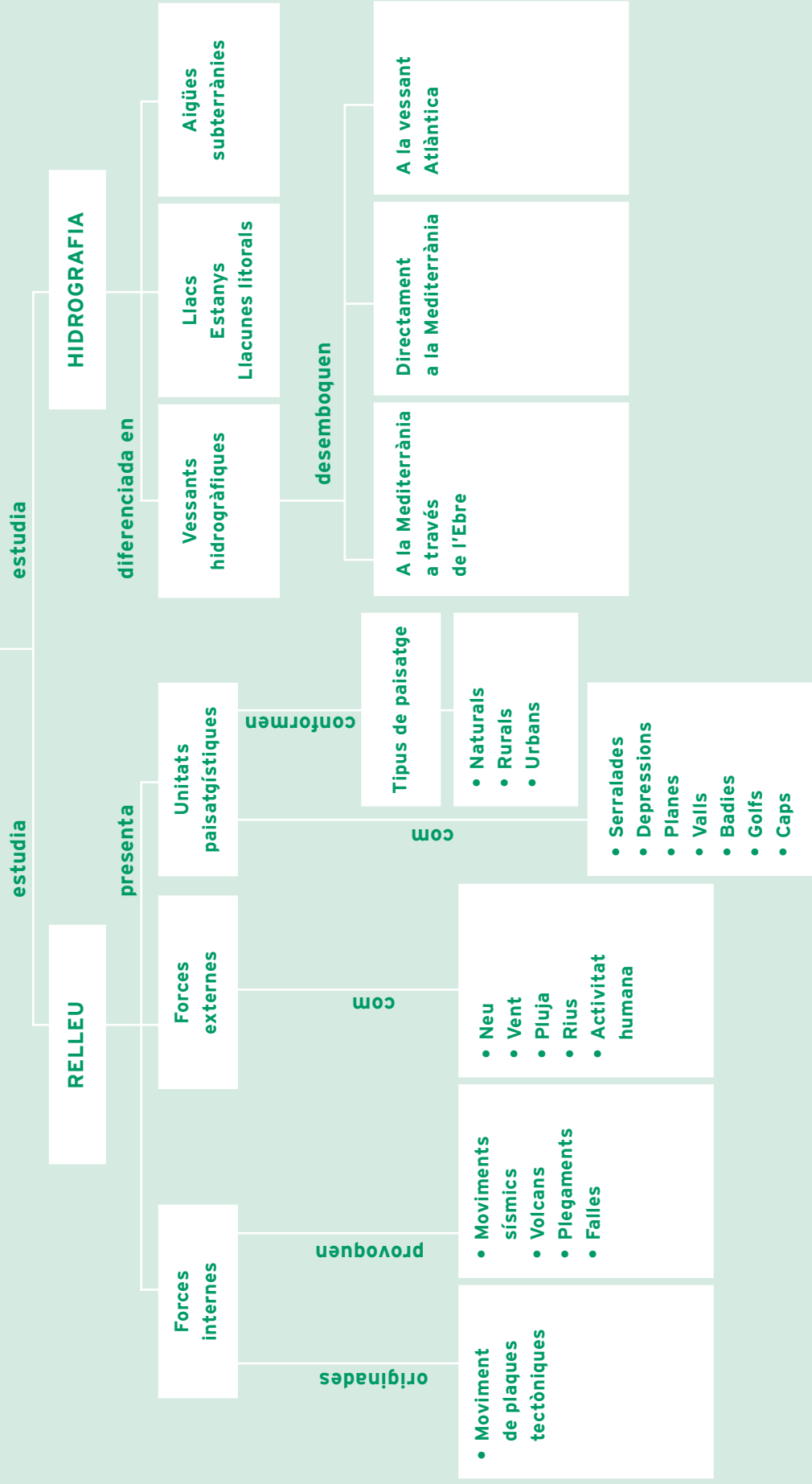
Els primers són d'origen glacià i estan situats a més de 2.000 metres d'alçada. A la comarca del Pla de l'Estany hi ha el llac de Banyoles que es va formar quan es va enfonsar el terreny superior, ja que es van dissoldre els materials poc consistents de les capes inferiors. La seva alimentació és fonamentalment subterrània.

També hi ha els de les zones de la costa i de les desembocadures d'alguns rius, s'han format per aigües de pluja o aportacions d'aigua marina.

Activitat 8

FUNCIONS	EMBASSAMENTS
regular el curs dels rius.	Camarasa
evitar crescudes sobtades.	Flix
produir electricitat.	Sau
regar els camps a través de canals.	La Baells

GEOGRAFIA FÍSICA DE CATALUNYA

com ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge on ho has treballat	Activitat complementària on ho has treballat	Activitat d'avaluació on ho has treballat

Unitat 2

LES VARIETATS DEL CLIMA I EL PAISATGE

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs els conceptes següents:

- Què és el clima, quins són els seus components, i els factors que el poden modificar.
- La influència què té el clima en la salut i la malaltia de les persones i dels animals, les plantes que neixen i les que es cultiven, i la conservació dels sòls.
- Els tipus de clima de Catalunya i les seves característiques en les diferents estacions de l'any.
- Algunes anomalies climàtiques: onades de fred a fora de temporada, onades de calor durant l'estiu i pluges torrencials.
- Els vents més importants que bufen a Catalunya.
- La varietat de formacions vegetals i les característiques que tenen.
- Alguns espais naturals protegits: el Parc Nacional d'Aigües-tortes -estany de Sant Maurici- al Pirineu, el Parc Natural del Cadí-Moixeró al Prepirineu, la zona volcànica de la Garrotxa, els aiguamolls de l'Empordà i la zona del delta de l'Ebre.
- Accions que s'han de fer per a la protecció i la conservació de la natura.

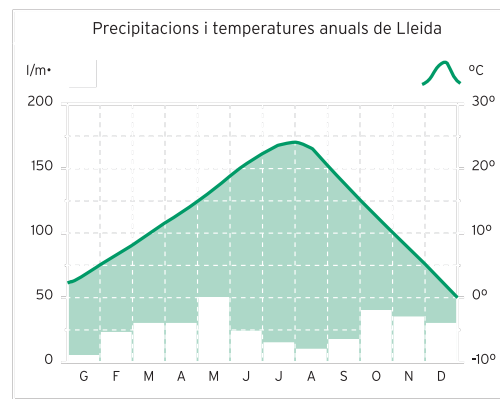
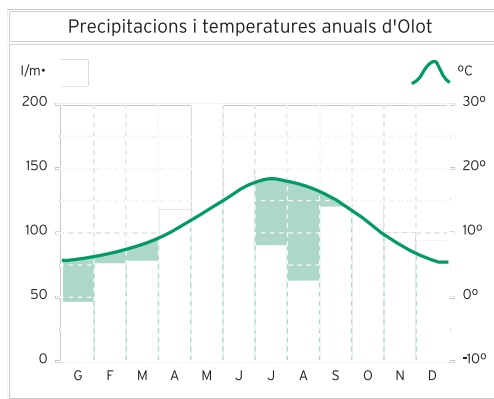
En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Identificar els components i els factors del clima.
- Distingir els tipus de clima que hi ha a Catalunya i les varietats que tenen cadascun
- Interpretar un mapa de climes de Catalunya.
- Llegir i interpretar climogrames.
- Confeccionar climogrames.
- Descriure els climes que hi ha en determinades unitats de relleu i en determinades poblacions.
- Identificar els arbres i les plantes principals que creixen a Catalunya.
- Distingir les plantes que hi ha segons l'altura, la proximitat o llunyania del mar i la freqüència de pluges.
- Classificar paisatges diversos mirant fotografies o veient reportatges.
- Mostrar interès per conservar el paisatge i el seu entorn.

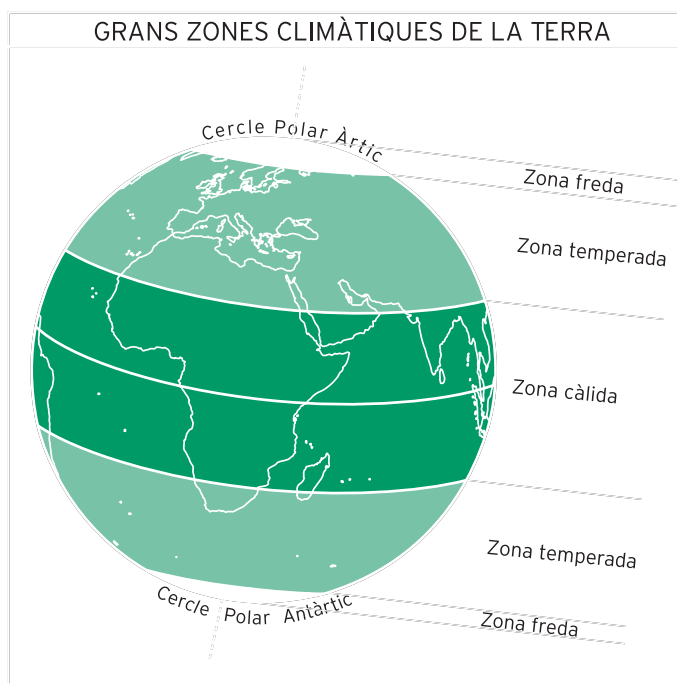
Podem definir el **clima** com la successió d'estats del temps o el conjunt de condicions atmosfèriques que es donen en un país, en una regió o en un lloc determinat. Constitueixen el clima: les **temperatures** i les **precipitacions**. Però el clima és modificat pels factors següents: l'**altitud**, la **latitud**, si la **zona** es troba **a prop de la costa** o **a l'interior** del país, i l'**orientació** i **freqüència dels vents dominants**.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 1

Del clima en depenen sobretot la vida de les persones, dels animals, de les plantes, i la conservació dels sòls. Per analitzar el clima d'una població, una regió, o un país ens és de molta ajuda la representació d'un dibuix gràfic que s'anomena **climograma** que conté dades de les temperatures i les pluges de cada mes de l'any.

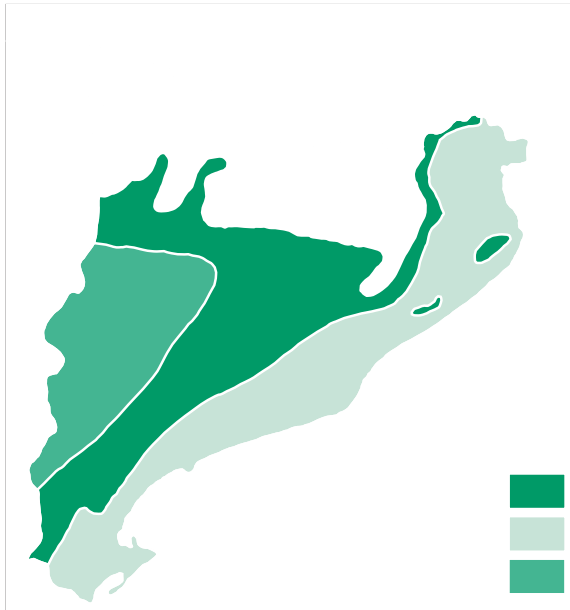
Per poder distingir climes de zones veïnes cal conèixer el concepte d'amplitud tèrmica. L'**amplitud tèrmica** és la diferència entre la temperatura mitjana del mes més càlid i la del mes més fred, tot i que amb això no n'hi ha prou per fer-ho i, per tant, també cal observar altres factors.

1.1. Les varietats climàtiques de Catalunya

Catalunya no és un país homogeni pel que fa al clima, sinó que té una diversitat ben gran, tot i pertànyer a la zona temperada de l'hemisferi nord, que dóna lloc a quatre estacions durant l'any: primavera, estiu, tardor i hivern. És un clima força benigne en el que hi ha: **clima alpí**, quatre variants de clima mediterrani -**mediterrani d'alta muntanya**, **mediterrani de muntanya mitjana**, **mediterrani continental** i **mediterrani litoral**-, i **clima atlàntic**.

Les àrees d'aquests sis climes no tenen uns límits precisos, i en una mateixa zona es donen varietats diverses i també hi ha diferències entre el clima litoral des del nord al sud de Catalunya.

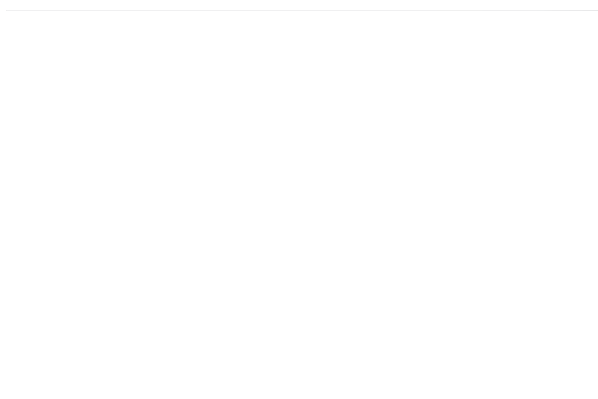
Si tenim en compte les pluges hem de parlar d'una Catalunya humida que rep pluges per damunt de 700 mm anuals, i una Catalunya seca que ho fa per sota d'aquesta xifra. De totes maneres, la sequedat d'una zona cal posar-la sempre en relació amb les temperatures.

Alta muntanya

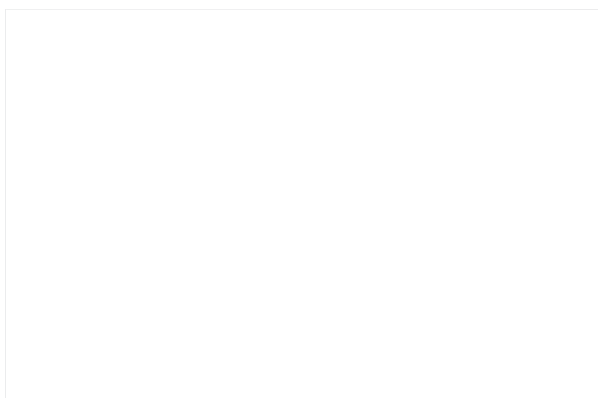
El **clima alpí** és un clima semblant al que hi ha a les muntanyes dels Alps. A Catalunya es dóna en les serralades de l'Alt Pirineu. Es caracteritza per tenir els hiverns molt freds amb temperatures per sota dels 0°, els estius frescos i curts, pluges abundants durant tot l'any i moltes nevades.

S'hi assembla, però més suau, és el **clima mediterrani d'alta muntanya**. Es troba al Prepirineu, a bona part de la Serralada Transversal i arriba al Montseny. Les temperatures no són tant fredes a l'hivern i són més càlides a l'estiu, i no hi ha tantes precipitacions de pluges i de neu.

Baixa i mitjana muntanya

El **clima mediterrani de baixa muntanya i muntanya mitjana** es localitza al sud del Prepirineu, als massissos de la Serralada Litoral, i a una part de la Depressió Central i de les primeres terres que travessa l'Ebre. Els hiverns són freds i els estius calorosos i força secs. Les pluges són abundants i estan repartides entre la primavera i la tardor.

Paisatge mediterrani continental

El **clima mediterrani de tendència continental** és el que es dona a l'oest de la Depressió Central - pla de Lleida i Pla d'Urgell. Té els hiverns molt freds i els estius molt calorosos i les pluges són escasses i irregulars.

Paisatge mediterrani litoral

El **clima mediterrani litoral** està directament determinat per la influència del mar. És el que és propi de tota la costa, de la Serralada Litoral i de la Depressió Prelitoral. Les temperatures són suaus a l'hivern i càlides a l'estiu, i van pujant a mesura que anem més cap al sud. Les pluges, no gaire abundants, cauen de manera torrencial i especialment a la tardor.

• Fes les activitats d'aprenentatge 2 i 5

El **clima atlàntic** és el clima de la Val d'Aran que, situada en el Pirineu, presenta unes característiques climàtiques totalment diferents de les de la resta de Catalunya, ja que està orientada cap a aquest oceà. Té nevades, pluges i boires molt abundants, els estius són frescos i durant els hiverns les temperatures són força baixes.

1.2. Els vents

Els vents tenen una importància decisiva en determinades zones de Catalunya, de tal manera que a algunes d'elles gairebé els ha donat nom. Els més significatius són els vents del nord-oest i els de l'est. Entre els primers hi ha la **tramuntana** que bufa a l'Empordà i ho arriba a fer en ratxes de més de 120 quilòmetres per hora, i l'altre és el **mestral** que ho fa a les terres de l'Ebre. Tots dos són vents secs i violents.

Després hi ha els vents de l'est. El que és més propi de les zones del litoral és la **marinada**, **garbí** o **brisa de mar** que comença a bufar cap terra a mig matí i dura fins al capvespre. A les nits ho fa de manera inversa, és a dir de terra cap a mar.

Segur que si ho penses recordaràs alguna anècdota en la qual el vent ha estat el protagonista.

1.3. Les anomalies o irregularitats climàtiques

Més sovint del que voldríem es produeixen anomalies climàtiques que poden provocar algunes catàstrofes, i que quan passen les sentireu explicar als homes del temps, les llegireu als diaris, o les podeu sofrir segons on us trobeu. Aquestes són: les **onades de fred**, les **onades de calor** i les **pluges torrencials**, generalment a la tardor, que produeixen inundacions.

Les **onades de fred** provoquen fortes gelades a gran part del país i poden matar la florida dels arbres fruiters, sobretot si passen a finals de gener o a principis de febrer. Es produeixen a l'hivern quan un anticicló se situa a les Illes Britàniques i simultàniament hi una depressió a al mar Mediterrània.

Les **onades de calor** tenen lloc a l'estiu quan l'anticicló de les illes Açores envaeix l'àrea europea i desvia les depressions atlàntiques cap el nord. El centre del país pot arribar durant uns dies a més de 40° de temperatura. Aquestes onades de calor perjudiquen molt la salut de les persones i contribueixen a estendre els incendis.

Els **temporals** de pluja de tardor causats per l'escalfament del mar durant l'estiu i el refredament de les masses de l'atmosfera, ocasionen gran quantitat de pluja que cau en poc temps en les zones del litoral i que pot desbordar els rius i les rieres i ocasionar fortes inundacions.

• **Fes l'activitat d'aprenentatge 4**

2. La vegetació

S'entén per **vegetació el conjunt d'arbres i plantes que creixen en un territori i en constitueixen el paisatge vegetal**. Hi ha dos tipus de paisatge: el natural, és a dir, el format per la vegetació que va aparèixer a la Terra, i el que l'acció humana ha modificat, i que és el més freqüent a Catalunya, així com en la major part de països del món occidental. Les persones hem fet explotacions agrícoles i ramaderes, hem muntat activitats industrials, hem construït pobles i ciutats, camins,

carreteres i xarxes de tren, hem repoblat boscos, hem substituït unes espècies vegetals per altres, i hem redistribuït els prats i els boscos. Tots aquests canvis han produït el que s'anomena "paisatge humanitzat".

A Catalunya, tot i que és un país petit, s'hi troben gairebé tots els paisatges vegetals d'Europa, associats a les formes del relleu, al clima, a l'estructura de la terra on estan i a l'acció humana. Les varietats de vegetació van des dels prats d'altura fins a terres gairebé seques, tot i que la formació que ocupa més espai és la del bosc mediterrani. Si tenim en compte les formes de les plantes hi ha: **boscos, màquies, brolles** o **garrigues**, i **prats**.

2.1. Les varietats de vegetació a Catalunya

Podem contemplar les varietats següents, però no existeix una divisió clara que serveixi de límit:

Vegetació d'alta muntanya

Vegetació d'alta muntanya a partir de 2.500 metres d'alçada hi ha els prats alpins, que només es troben al Pirineu, formats per una gespa que als estius s'omple de flors de colors blaus, blancs, vermells, grocs i rosats. Serveixen d'aliment dels animals que hi viuen en estat salvatge i dels ramats que hi puguen a l'estiu a pasturar.

Des dels 1.600 metres hi ha els **boscos de pi negre** i d'**avets**, que igualment només són al Pirineu i en alguns llocs del Montseny. En aquest estatge també hi creixen **arbustos** com el **ginebró**.

La **vegetació de les terres de la muntanya mitjana situades entre els 800 i els 1.600 metres** és la més rica en paisatges sobretot en la zona de la Serralada Transversal. Està formada per **boscos de faig** (o **fagedes**) i de **roure** (o **rouredes**) que són arbres que perden la fulla a la tardor, i -per aquest motiu se'ls anomena caducifolis-, i el **pi roig** que és un arbre de fulla persistent i de gran capacitat d'adaptació i que a vegades substitueix els anteriors. També s'hi troba el **boix**, un arbust de fulles petites i dures que tampoc cauen a la tardor i de fusta molt dura i resistent de la qual se n'han fet sempre estris per a la casa i al camp. Són terres situades al Pirineu, al Prepirineu i a les Serralades Transversals on enllacen amb les Guilleries i el Montseny i amb la Serralada Prelitoral. També s'hi troben altres espècies introduïdes per l'home com el **castanyer**, l'**avellaner** i el **freixe**. Prop dels rius hi ha **salzes**, **oms**, **àlbers** i **pollancre**s, que es coneixen com arbres de ribera.

La vegetació mediterrània s'estén per més de la meitat de Catalunya. L'arbre més important és l'**alzina**, que pot viure molts anys, no és gaire alt, que té les fulles petites, llunts i sempre verdes i les arrels profun-

Roure

Pins

des a fi de guardar l'aigua de la pluja. Cal diferenciar entre els alzinars de la costa i els de l'interior.

A la costa s'hi troba l'**alzina**, el **pi blanc** i el **pi pinyoner** que en molts casos s'han plantat per tal de treure'n la fusta, de manera que han substituït l'alzina, per treure'n la fusta ja que els pins creixen molt més de pressa i es poden tallar abans. A la Selva, al Gironès i algunes zones de l'Empordà hi ha grans àrees d'**alzines sureres**, una varietat de l'alzina més aclarida i amb una escorça que és formada de suro, del qual s'ha proveït una important indústria de taps ubicada en aquesta zona des del segle XIX.

Alsina

Com més a l'interior i al sud anem, els boscos tendeixen a desaparèixer i hi domina una vegetació de **matolls** i **arbustos** més o menys desenvolupats que s'anomena **màquia**, on són freqüents el **llentiscle**, el **gàrric** i l'**arboç**, i les **broilles** com la **farigola** o **timó**, el **romaní** i les **argelagues**. A la part més seca hi ha l'estepa amb grans espais sense vegetació que gairebé semblen el desert.

• Fes les activitats d'aprenentatge 3, 6 i 7

2.2. Parcs nacionals i parcs naturals

A Catalunya existeixen nombrosos espais protegits entre els quals destaquem:

El Parc nacional d'Aigüestortes - estany de sant Maurici, situat al Pirineu a en les comarques del Pallars Sobirà i l'Alta Ribagorça. Té una extensió d'uns 200 km² i està format per boscos de pi roig, pi negre i avets, prats i rieres, i envoltat de muntanyes de quasi 3.000 metres d'altitud.

El Parc Natural del Cadí-Moixeró a les comarques de la Cerdanya i l'Alt Urgell.

Parc d'Aigüestortes

La zona volcànica de la Garrotxa que inclou indrets pintorescos com la Fageda d'en Jordà i cons volcànics molt ben conservats, cràters i colades de lava. Destaquem el de Santa Margarida i el Croscat, però tots els volcans de la zona actualment estan inactius.

El Parc Natural del delta de l'Ebre a la part esquerra del delta amb una sèrie d'estanys, plantes i ocells molt diversos.

Els aiguamolls de l'Empordà, tocant a Castelló d'Empúries, formats pels cursos finals de rius que desemboquen al mar Mediterrani. A part de les plantes que hi creixen, hem de destacar l'existència d'ocells que són propis de la zona i d'ocells migratoris que s'hi refugien.

2.3. Problemes més freqüents per mantenir la vegetació

L'eliminació de boscos d'una manera desequilibrada i la plantació de determinades espècies que desgasten més les terres fetes per obtenir un benefici econòmic més gran, pot portar molts problemes, com ara una degradació o un empobriment dels sòls, acusar les sequeres i ocasionar inundacions.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 8

Una de les coses més greus que passen cada any, sobretot a finals de la primavera i a l'estiu són els incendis forestals, tan provocats per fenòmens naturals com els llamps, de manera involuntària per la crema de matolls, costellades, presència de deixalles, etc., o de manera voluntària per les persones. La propagació dels incendis és capaç de destruir en poques hores àmplies zones de boscos i matolls. Els primers poden tornar a reproduir-se uns anys després, però els segons queden completament calcinats. Cal ser-ne conscients per evitar-ho i per ajudar a que les altres persones ho sàpiguen i no facin actes que malmetin la natura i contribueixin a protegir-la.

Podries escriure un petit text semblant al de l'activitat 3 d'aprenentatge en el qual es reflectís l'estació de l'any i la vegetació.

Per completar aquesta unitat pots mirar el vídeo:

Unitat 3 *El nostre paisatge*

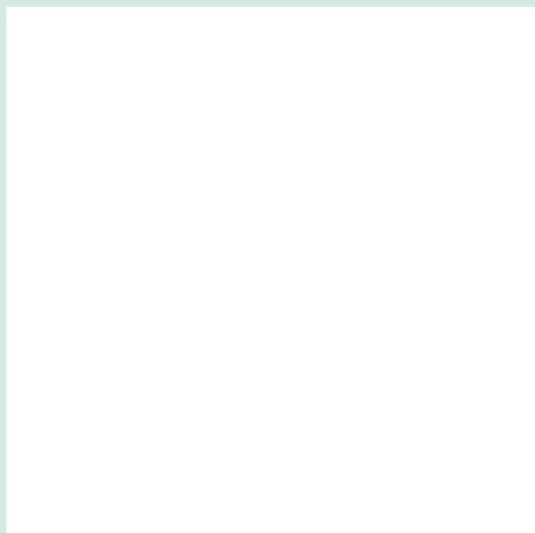
Àmbit de les ciències socials i de la participació

Col·lecció:

Activitat 1

CONSTITUENTS DEL CLIMA	FACTORS QUE EL MODIFIQUEN

Activitat 2**Activitat 3**

Activitat 4**Activitat 5**

SEMBLANCES	DIFERÈNCIES

Activitat 6

Activitat 7

Activitat 8

48 ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

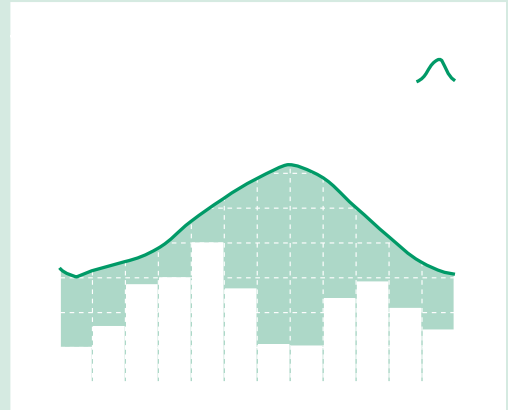
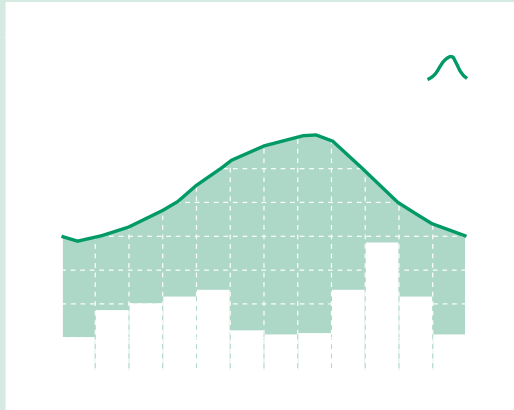
Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

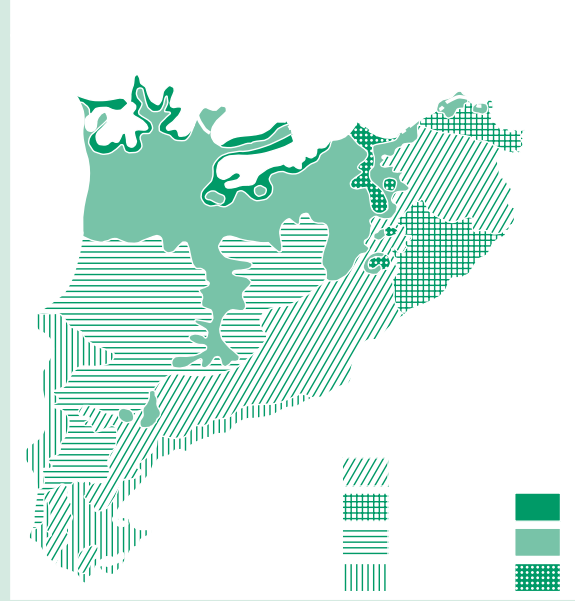
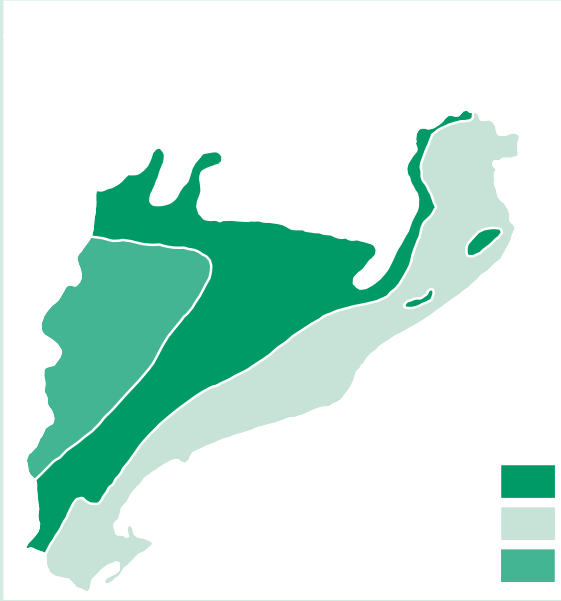
- (V) (F)
-
-
-
-
-

Activitat 4

ALPÍ	MEDITERRANI D'ALTA MUNTAYA	MEDITERRANI DE TENDÈNCIA CONTINENTAL	MEDITERRANI LITORAL	ATLÀNTIC

Activitat 5**Activitat 6**

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 1

CONSTITUENTS DEL CLIMA	FACTORS QUE EL MODIFIQUEN
les temperatures	l'altitud
les precipitacions	la latitud
	llunyania o proximitat del mar
	orientació dels vents

Activitat 2

Compara el teu mapa amb el que es dóna a l'apartat 1.2.

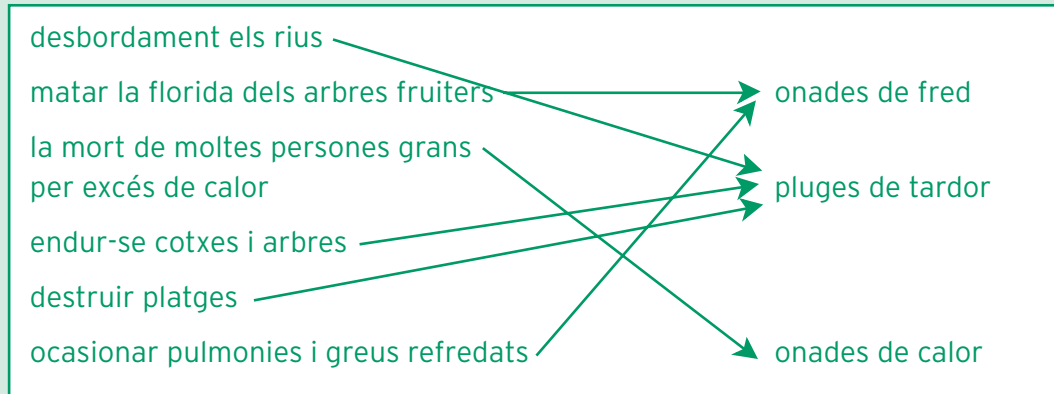
Activitat 3

És la zona on hi ha el clima mediterrani litoral.

Hi correspon la vegetació mediterrània: alzines i matolls, i cultius com la vinya i l'olivera.

A l'Alt Empordà.

El monestir de Sant Pere de Roda és d'estil romànic construït en els segles XI i XII.

Activitat 4**Activitat 5**

SEMBLANCES	DIFERÈNCIES
estius molt calorosos sobretot al sud	hiverns molt freds (mediterrani continental)
pluges escasses i torrencials	hiverns suaus (mediterrani litoral)

Activitat 6

arbre de fulla perenne
les fulles són llargues, gruixudes i de color verd fosc
pot arribar a tenir 30 m d'alçada
pot formar boscos extensos
la fusta és de poca qualitat
els pinyons són molt apreciats
de la resina se'n fan perfums
tenen nius d'esquirol, de tórtora i d'àliga

Activitat 7

Vol dir que pel maig quasi plou cada dia.

És un mes que té els dies molt llargs i en general plou molt poc.

Si cau sense violència, la pluja contribueix molt a la fertilitat dels camps.

A partir del mes de novembre és quan ja comença a fer molt fred.

Cal anar protegits contra el vent del nord.

Activitat 8

Possible resposta:

Crec que sí, i moltes vegades s'ha fet per necessitats econòmiques. Primer es van convertir boscos en camps perquè es necessitaven per a l'agricultura. Més tard per a l'obtenció de fusta s'han substituït boscos d'alzines per boscos de pi que creixen molt més ràpidament. Els incendis també han contribuït a aquesta substitució.

Activitat 1

Està situada en la zona temperada.

Activitat 2

El de Barcelona correspon a un clima mediterrani litoral, és a dir, té temperatures suaus a l'hivern i càlides a l'estiu i pluges no gaire abundants que es produeixen sobretot a la tardor.

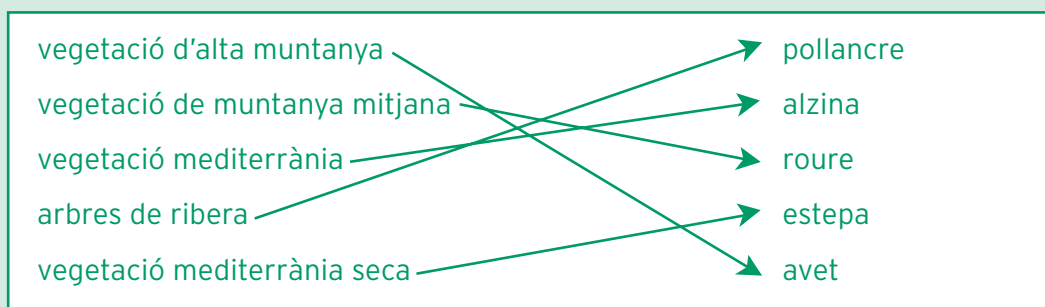
El de Montserrat correspon a un clima mediterrani de muntanya mitjana, és a dir, té hiverns freds, i estius frescos, pluges sobretot a la primavera i a la tardor.

Activitat 3

- (V) (F)
- (V)
- (F)
- (F)
- (V)
- (F)

Activitat 4

ALPÍ	MEDITERRANI D'ALTA MUNTAYA	MEDITERRANI DE TENDÈNCIA CONTINENTAL	MEDITERRANI LITORAL	ATLÀNTIC
Parc d'Aigüestortes	Puigcerdà	Lleida	Cadaqués	Vielha
			Tarragona	

Activitat 5**Activitat 6**

Com que el clima mediterrani litoral és un clima que té poques pluges, totes aquestes característiques li permeten aguantar la sequedat i les arrels profundes li permeten guardar l'aigua de la pluja.

Activitat 7

alzines, suredes i màquia

pi negre, avets i prats alpins

faig, roure i pi roig

Activitat 8

Possibles respostes:

Llençar un cigarret encès en un bosc.

Deixar llaunes i papers abandonats.

Llençar restes de menjar, papers o plàstics en els rius

Creuar matolls sense vigilar

Fer-hi costellades

No respectar les fonts

Collir bolets de qualsevol manera

GEOGRAFIA FÍSICA

CLIMA

factors

- Altitud
- Latitud
- Vents
- Proximitat del mar
- Llunyania del mar

components

- Temperatures
- Precipitacions

tipus

- Alpí
- Mediterrani de muntanya alta
- Mediterrani de muntanya mitjana i baixa
- Mediterrani de tendència continental
- Mediterrani litoral
- Atlàntic

anomalies climàtiques

- Onades de fred
- Onades de calor
- Pluges torrencials

VEGETACIÓ

Problemes per mantenir la vegetació

- Eliminar boscos indiscriminadament
- Incendis forestals
- Embrutar els boscos

Espais protegits

- Parcs nacionals
- Parcs naturals
- Zona volcànica
- Aiguamolls

Varietats

- Alta muntanya
- Muntanya mitjana
- Mediterrani de l'interior
- Mediterrani de la costa

Unitat 3 ⁵⁹

POBLACIÓ I ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI

POBLACIÓ I ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI

UNITAT 3

9. VIATJAR PER CATALUNYA

Ciències Socials i de la Participació

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs els conceptes següents:

- La població actual de Catalunya, que actualment passa dels sis milions i mig de persones.
- L'evolució i els canvis que ha experimentat el nombre d'habitants des del segle XVIII fins a principis del segle XXI.
- A Catalunya la població es concentra bàsicament a la costa, en les comarques properes a la ciutat de Barcelona, i en les zones de la vora de les de Girona, Tarragona i Lleida.
- En el segle XX han vingut més de 2.000.000 d'immigrants procedents de la resta de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.
- A finals del segle XX i a principis del XXI, els immigrants arriben sobretot de l'Àfrica, de l'Europa de l'est, de l'Amèrica Central, de l'Amèrica del Sud i de l'Àsia.
- Per a la seva administració, Catalunya està organitzada en municipis, comarques i províncies.
- El municipi és la institució base de tota comunitat, la que es troba més a prop dels ciutadans i la que els proporciona els serveis de cada dia i els més essencials.
- A Catalunya hi ha tres classes de municipis: els rurals (menys de 2.000 habitants), els semiurbans (entre 2.000 i 10.000 habitants), i els urbans, en els quals hi viu la majoria de la població.
- Les organitzacions administratives que ha tingut el país al llarg dels temps, i d'una manera especial la comarca.
- Catalunya des de 1988 està organitzada en 41 comarques. Cadascuna té una capital i un consell comarcal que la regeix.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Indicar el nombre de la població que viu actualment a Catalunya.
- Descriure com estan distribuïts els habitants de Catalunya i els motius d'aquesta distribució.
- Explicar per què han vingut tants immigrants, és a dir, les causes i les conseqüències que ha tingut i que té actualment l'arribada de persones d'altres països.
- Interpretar i confeccionar gràfiques de població.
- Explicar la importància que té l'organització d'un territori per al seu funcionament.
- Reconèixer els diferents tipus de municipis que hi ha a Catalunya.
- Exposar algunes de les funcions que tenen els municipis.
- Situar en un mapa de Catalunya les comarques i les seves capitals.

62 1. La població de Catalunya i la seva evolució

L'any 2003 la població de Catalunya era de **6.506.365 persones** que distribuïda pels quilòmetres que té el país dona una densitat d'una mica més de **200 habitants per km²**.

Per la seva situació al sud d'Europa i pel seu clima de zona temperada, Catalunya ha estat habitada des de la prehistòria. Però es fa difícil conèixer amb precisió l'evolució de la població catalana abans del segle XVIII.

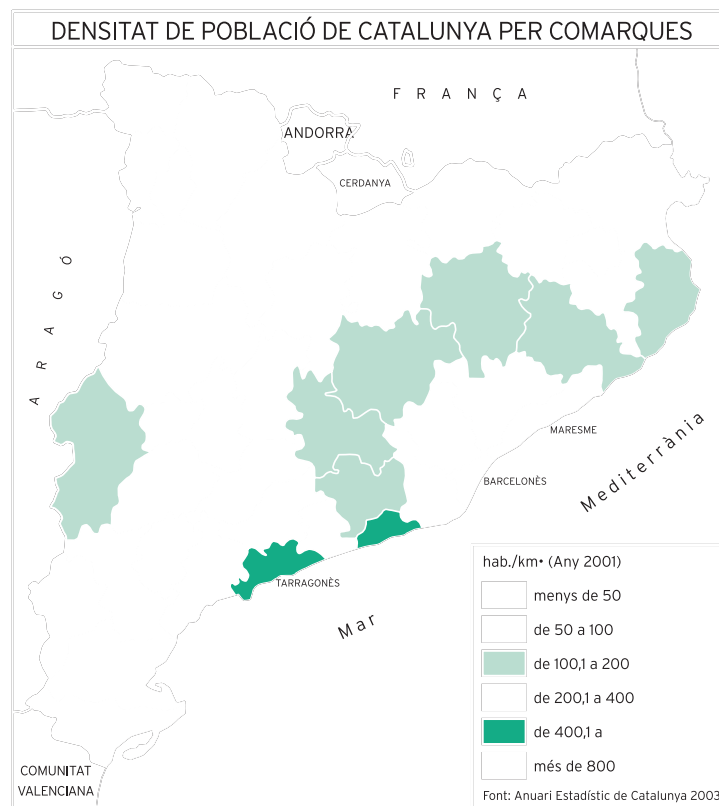
Per mesurar el nombre d'habitants s'han utilitzat diversos mètodes. Des de finals de l'edat mitjana i fins el segle XVI s'utilitzaven els **fogatges** que servien per conèixer el nombre de focs o cases, i també s'ajudaven dels registres parroquials. Després van venir els censos, que ara es fan cada deu anys, i els **padrons municipals** que es fan cada cinc.

Per conèixer l'evolució de la població catalana, començarem fent un repàs als segles XVIII i XIX, època en què comença el creixement.

A principis del segle XVIII viuen una mica més de 400.000 persones en el territori català i, en acabar el segle, la població ha augmentat més del doble. A mitjans del XIX, a Catalunya ja se supera el milió i mig d'habitants, i s'entra al segle XX amb dos milions d'habitants.

Les causes principals d'aquest creixement són:

- una natalitat molt alta.
- el descens del nombre de morts, ja que milloren les condicions de vida i de treball.
- les transformacions del camp, on s'amplia la superfície cultivada, es seleccionen les llavors, s'utilitzen adobs i s'usen màquines que fan possible que es produeixin aliments més variats i que les collites siguin més abundants.
- el desenvolupament i l'expansió de la indústria i dels transports.
- el fort creixement del comerç.

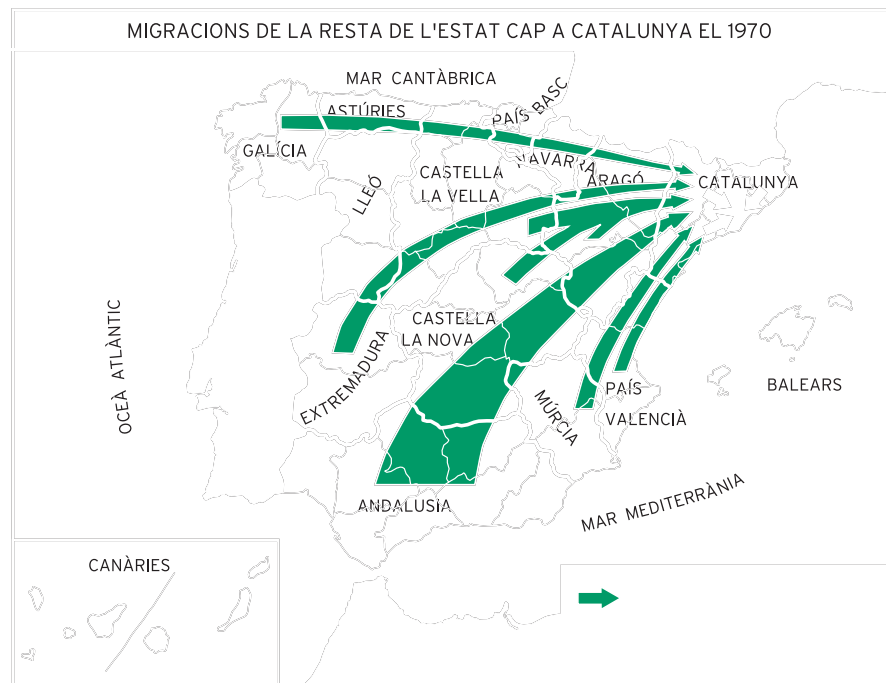
• Fes les activitats d'aprenentatge 1 i 2.

2. La població durant el segle XX

Des de principis del segle XX, es van produir els grans canvis de població: de 2.000.000 habitants que hi havia es passa a 6.165.632 a finals dels anys noranta. El creixement no segueix un ritme progressiu ni és el resultat només del creixement natural, és a dir, de la diferència entre el nombre de naixements i el nombre de morts. D'aquestes 4.000.000 persones, el 45 %, o sigui 1.800.000 persones, és per creixement natural, i les 2.200.000 restants corresponen a la immigració.

Fins a la Guerra Civil (1936-1939), Catalunya experimenta un creixement moderat sobretot a causa d'una forta immigració procedent especialment del País Valencià, de Múrcia i d'Andalusia, que va arribar entre els anys 1915 i 1930.

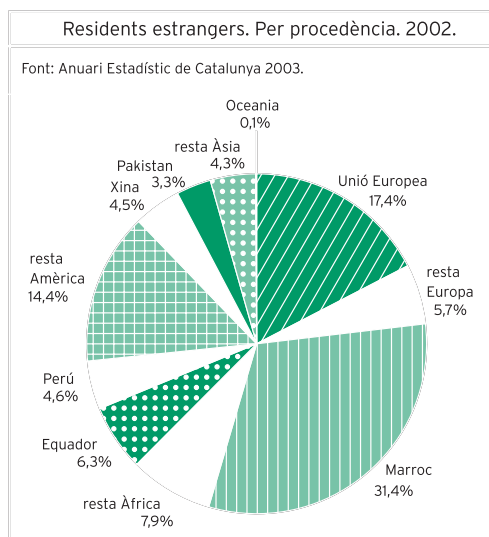
La població disminueix durant la Guerra Civil i els anys següents, però entre el 1950 i el 1975 hi ha una creixuda molt important, sobretot entre el 1961 i el 1970. Les causes són: una disminució gradual de la mortalitat, un augment considerable de la natalitat, i la immigració, ja que el fort creixement industrial català possibilita l'arribada de moltes persones dels llocs de l'Estat espanyol que hem dit abans, i a més d'Extremadura i de Galícia. També a causa dels canvis econòmics que va experimentant el propi país, hi ha un nombre molt important de desplaçaments des de les terres de l'interior de Catalunya cap a Barcelona, a les ciutats properes i a tota la seva àrea d'influència. Pel que fa a la immigració que arriba de la resta de l'Estat espanyol sempre va ser molt important la de terres andaluses.

A meitat dels anys setanta, la crisi mundial del petroli comporta un estancament a tots els estats del món occidental i comença una etapa d'inseguretat econòmica que va fer que les parelles tinguin menys fills. A finals dels vuitanta comença altra vegada una forta immigració a Catalunya. Els nouvinguts arriben primer del Marroc i de la resta de l'Àfrica, i després de l'Amèrica llatina, una part consi-

derable dels països de l'est d'Europa, de l'Àsia -pakistanesos i xinesos, especialment-, i alguns d'Oceania. Com es pot veure a la gràfica, arriben gairebé als 300.000.

• Fes les activitats d'aprenentatge 3 i 4

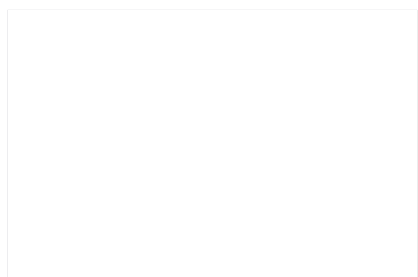

Actualment, comencem a veure unes piràmides d'edat en les quals es reflecteixen la reducció de la població infantil i el creixement de la de més de 65 anys, és a dir, un envelliment progressiu a causa de la disminució de la natalitat i per l'allargament de l'esperança de vida, que comporta, també a causa de la vellesa, a la soledat, i moltes vegades d'unes jubilacions baixes, tota una sèrie de problemes socials i econòmics.

Reflexiona sobre alguns canvis demogràfics en el teu municipi en el segle XX

3. Distribució de la població

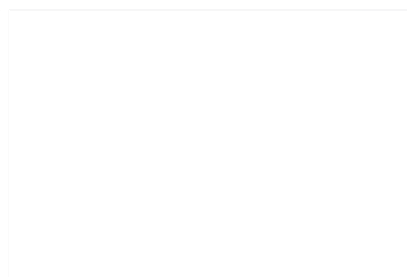
De la mateixa manera que augmenta considerablement la població a partir del segle XVIII, també canvia força la seva distribució que no es consolida fins a la segona part del segle XX, com ha passat a molts països del món occidental. Es concentra sobretot a la costa, mentre que la zona pirinenca té un nombre molt baix d'habitants. La població la classifiquem en **rural** que pot viure en cases aïllades o agrupada en nuclis petits que no arriben als 2.000 habitants, la **semiurbana** que ho fa en municipis mitjans que en tenen entre 2.000 i 10.000 habitants, i la **urbana**, constituïda per la que resideix a les ciutats i a les grans aglomeracions urbanes.

Aransa, nucli de població rural del municipi de Lles

Banyoles, municipi semiurbà

Barcelona, municipi urbà

4. Les concentracions urbanes

Durant el segle XX, la població de Catalunya s'ha transformat bàsicament en població **urbana**. La transformació es deu sobretot a la immigració de la gent del camp català cap a les ciutats i a la immigració procedent de diversos indrets de l'Estat espanyol. Però el ritme de creixement ha estat molt diferent d'unes ciutats a altres, ja que depèn de les indústries i dels serveis que s'hi han instal·lat.

On el creixement ha estat molt gran ha estat a les ciutats del Barcelonès, en el qual hi ha Barcelona, que compta amb més d'un milió i mig d'habitants, L'Hospitalet de Llobregat i Badalona que passen de les dues-centes mil i Santa Coloma de Gramenet. Al Vallès Occidental, Terrassa i Sabadell estan entre les cent i les dues-centes mil persones. El Maresme, comarca molt ben situada, amb bones comunicacions amb Barcelona, i amb indústries i serveis instal·lats en moltes poblacions de la costa, forma una zona ben poblada, on la capital (Mataró) passa dels cent mil habitants.

Una altra zona de fort creixement ha estat i és l'àrea de Tarragona i Reus, que passa d'aquesta xifra a causa del desenvolupament industrial i el turisme. Lleida, la capital del Segrià, s'ha convertit en una ciutat de més de cent mil habitants gràcies a ser el centre d'una agricultura comercial molt rica i a tenir indústries lligades a aquesta agricultura. Un nombre menor d'habitants, però també considerable i en augment, el trobem a Girona i al Baix Empordà. En tots ells han crescut, a part dels serveis privats, els serveis socials especialment els sanitaris, els ensenyaments universitaris i els culturals.

5. L'organització territorial de Catalunya

5.1. El municipi

El **municipi** és la primera unitat territorial i constitueix una entitat natural que és la base de tota comunitat. Un municipi està format per un territori delimitat, una població que hi viu i una administració que el governa i gestiona molts dels seus afers. Catalunya s'organitza actualment en 964 municipis. L'organització municipal és la que està més a prop dels ciutadans i la que els dona sovint els serveis de cada dia i els més essencials ja que té al seu càrrec competències molt diverses. Constitueix també el primer instrument de participació política i social dels ciutadans.

Els municipis tenen al seu càrrec competències i serveis com són: urbanisme, distribució de l'aigua, gas, telèfon, ensenyament primari, sanitat, serveis socials, funeraris, mercats, neteja i recollida d'escombraries, parcs i jardins, seguretat ciutadana, administració del patrimoni i béns municipals, recaptació d'impostos, confeccionar padrons de població, regular activitats econòmiques, turisme, ocupació i una altra cosa tant important com participar en altres institucions. Aquestes competències no són exclusives, ni han d'ocupar-se de totes.

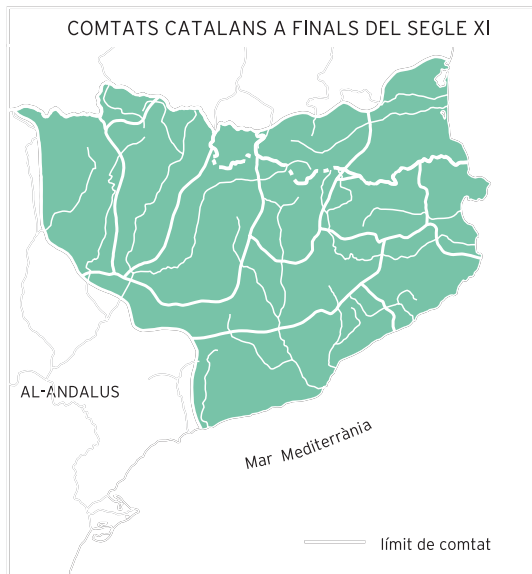
• Fes les activitats d'aprenentatge 5 i 6

Pensa en alguns serveis que et pot donar el teu municipi

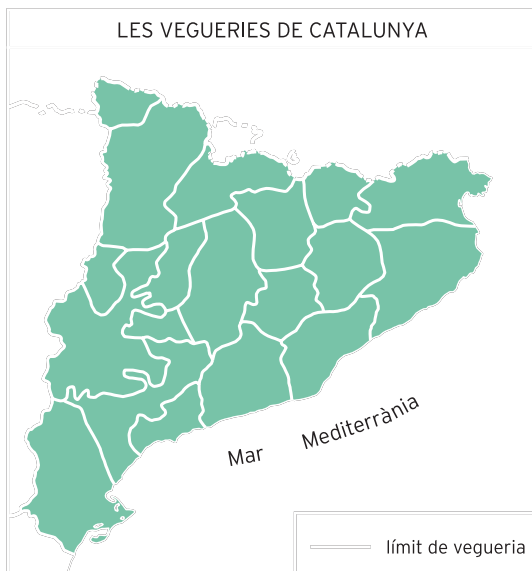
Els primers que ordenen el territori des del punt de vista administratiu són els romans, que després de la conquesta, fa més de dos mil anys, divideixen la península Ibèrica en grans províncies. El territori català estava integrat dintre la Tarraconense que comprenia gran part del nord de la Península i la vall de l'Ebre.

Durant el feudalisme sorgiren els **comtats**, que més que divisions administratives eren zones sota el domini d'un noble, alguns dels quals coincideixen gairebé amb comarques naturals com l'Alt Urgell i la Cerdanya.

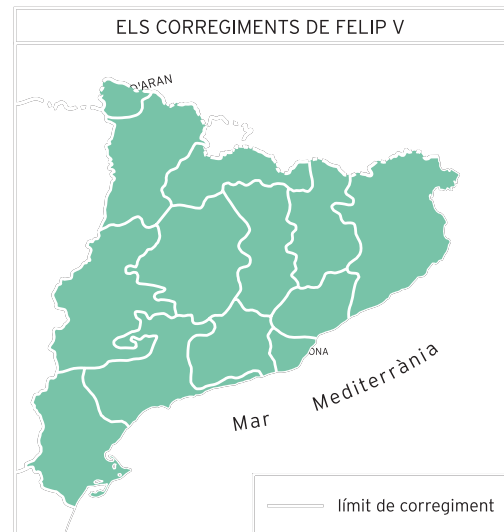

A partir del segle XIII, amb el creixement del poder reial i la seva imposició sobre els nobles, els reis creen les **vegueries**, que servien per facilitar el recaptament dels impostos. Algunes comarques i caps de comarca actuals coincideixen amb les vegueries i amb les seves ciutats més importants.

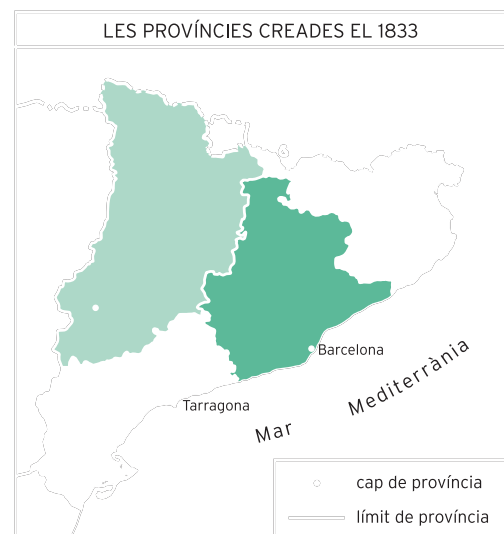
Al segle XVIII, Felip V, en vèncer en la guerra de Successió, suprimeix les vegueries i crea unes divisions territorials anomenades **corregiments**.

Durant l'ocupació del país per les tropes de Napoleó a principis del segle XIX, es creen els **departaments** que duraren molt poc.

El 1833, el govern espanyol divideix l'Estat en províncies, i Catalunya passa a tenir quatre **províncies**: Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona.

L'organització territorial de Catalunya es basa actualment en les **comarques**, unitats d'organització del territori situades entre els municipis i el govern del país. Cada comarca té unes particularitats econòmiques, paisatgístiques o històriques, però no n'hi ha cap d'elles que no pugui canviar, si es creu necessari, de dimensió, de límits i de nombre de municipis.

Des de la segona meitat del segle XIX es comença a desenvolupar, entre els moviments catalanistes, l'interès per les **comarques**, que, ja des de l'edat mitjana, es consideraven entitats d'una certa unitat territorial.

Restablerta la Generalitat el 1931, es crea una comissió d'estudi per fer la divisió territorial del país, constituïda per entesos en el tema, entre els quals destaca el geògraf Pau Vila. L'objectiu que es proposen és organitzar el territori en comarques naturals, històriques, i per raons econòmiques ja es considera la comarca com a una entitat molt adequada per a una gestió racional i democràtica de les funcions públiques.

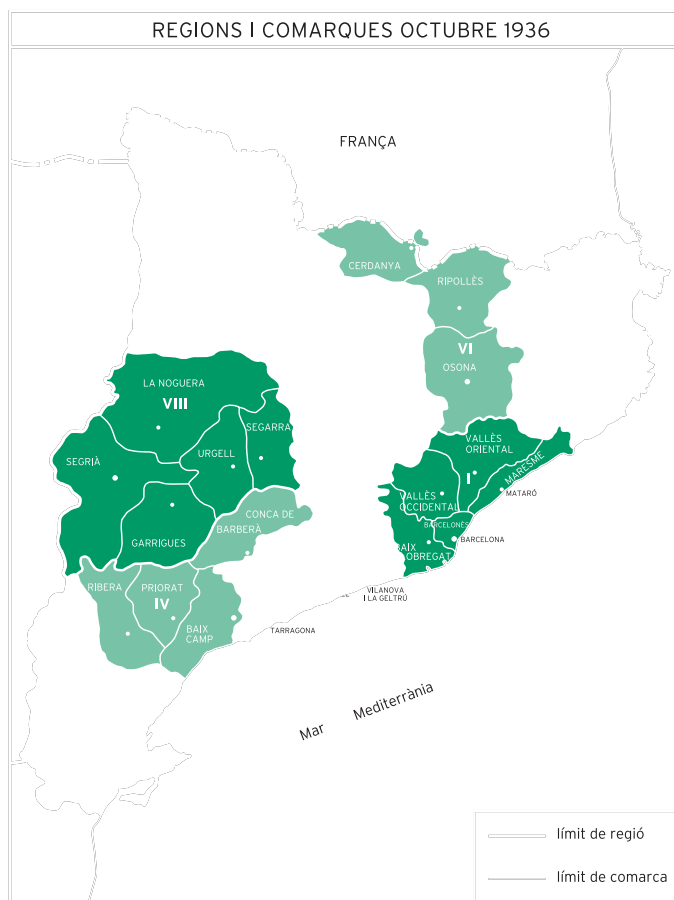
L'Estatut aprovat l'any 1932 concedeix facultat al govern de la Generalitat per organitzar la nova divisió territorial del país. Aquesta havia de tenir motivacions políticoadministratives i convenia que s'ajustés tant com fos possible a les comarques naturals, històriques, o que tenien uns determinats motius econòmics.

Els criteris per delimitar una comarca eren que des de qualsevol indret de la comarca es pogués accedir a la capital amb facilitat en unes èpoques de transports escassos i lents, i que totes elles tinguessin un cert equilibri pel que fa al nombre d'habitants. Per saber-ho es tramet una enquesta a tots els ajuntaments.

Finalment s'instauen 38 comarques. Les comarques amb unes característiques físiques i una realitat econòmica i històrica semblant formen les **regions**. Les re-

gions són nou i tenen per capitals les poblacions següents: regió I Barcelona, regió II Girona, regió III Tarragona, regió IV Reus, regió V Tortosa, regió VI Vic, regió VII Manresa, regió VIII Lleida, i regió IX Tremp.

El Decret de 27 d'agost de 1936 posa en funcionament la nova divisió administrativa, però la Guerra Civil en dificulta el ple desenvolupament i el general Franco el suprimeix després de la conquesta de Catalunya i va imposar la divisió provincial de 1833.

5.2.1. La divisió comarcal actual

Després de la mort de Franco i amb el retorn de la democràcia, l'Estat espanyol s'organitza en **17 comunitats autònomes**, que se sobreposen a les províncies. L'Estatut d'Autonomia de 1979 dóna facultat al govern de Catalunya per organitzar el territori.

En funció d'aquestes competències, el Parlament de Catalunya aprova el 1987 i el 1988, sobre la base de l'organització territorial de 1936, una nova divisió de 41 comarques, però amb modificacions, ja que des d'aquesta data una sèrie de coses havien canviat. Se'n creen tres de noves i es modifiquen els límits d'algunes altres. Les noves comarques són: l'Alta Ribagorça, el Pla de l'Estany, i el Pla d'Urgell. Per al govern i l'administració de cada comarca s'han creat els **consells comarcals**.

Les 41 comarques catalanes i les seves capitals són les següents:

Alt Camp: <i>Valls</i>	Montsià: <i>Amposta</i>
Alt Empordà: <i>Figueres</i>	Noguera: <i>Balaguer</i>
Alt Penedès: <i>Vilafranca del Penedès</i>	Osona: <i>Vic</i>
Alt Urgell: <i>la Seu d'Urgell</i>	Pallars Jussà: <i>Tremp</i>
Alta Ribagorça: <i>el Pont de Suert</i>	Pallars Sobirà: <i>Sort</i>
Anoia: <i>Igualada</i>	Pla de l'Estany: <i>Banyoles</i>
Bages: <i>Manresa</i>	Pla d'Urgell: <i>Mollerussa</i>
Baix Camp: <i>Reus</i>	Priorat: <i>Falset</i>
Baix Ebre: <i>Tortosa</i>	Ribera d'Ebre: <i>Móra d'Ebre</i>
Baix Empordà: <i>la Bisbal d'Empordà</i>	Ripollès: <i>Ripoll</i>
Baix Llobregat: <i>St. Feliu de Llobregat</i>	Segarra: <i>Cervera</i>

Baix Penedès: *el Vendrell*

Barcelonès: *Barcelona*

Berguedà: *Berga*

Cerdanya: *Puigcerdà*

Conca de Barberà: *Montblanc*

Garraf: *Vilanova i la Geltrú*

Garrigues: *les Borges Blanques*

Garrotxa: *Olot*

Gironès: *Girona*

Maresme: *Mataró*

Segrià: *Lleida*

Selva: *Sta. Coloma de Farners*

Solsonès: *Solsona*

Tarragonès: *Tarragona*

Terra Alta: *Gandesa*

Urgell: *Tàrrega*

Val d'Aran: *Vielha*

Vallès Occidental: *Sabadell, Terrassa*

Vallès Oriental: *Granollers*

• Fes les activitats d'aprenentatge 7 i 8

Per completar aquesta unitat pots mirar el vídeo:

Unitat 4 *Quants érem, quants som i quants serem.*

Unitat 5 *Migracions: un repte per a tothom.*

Unitat 14 *Catalunya: territori, població i economia.*

Unitat 15 *Un món de ciutats.*

Unitat 20 *Del franquisme a la democràcia.*

Àmbit de les ciències socials i de la participació.

Col·lecció:

Activitat 1

CAUSES PRINCIPALS DEL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC

Activitat 2

Activitat 3

PERÍODES D'ARRIBADA D'IMMIGRANTS EN EL S. XX	LLOCS I PAÏSOS DE PROCEDÈNCIA

Activitat 6

SANITARIS I SOCIALS	ADMINISTRATIUS	NETEJA I AMBIENTALS

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 1

Activitat 2

Pel·lícula

Reportatge

Activitat 3

76 ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

Activitat 1

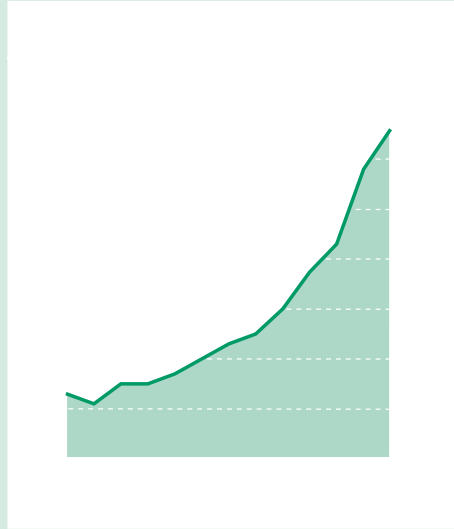
Activitat 2

(V)

(F)

Activitat 3

Activitat 4

Activitat 5

Activitat 6

Activitat 1

S. XVIII

CAUSES PRINCIPALS DEL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC
Baixada del nombre de morts degut a la millora de les condicions de vida i de treball.
Transformacions del camp amb l'ampliació de les terres cultivades, selecció de llavors, utilització d'adobs i de màquines.
Producció d'aliments més variats i collites més abundants.
Desenvolupament i expansió de la indústria.
Fort creixement dels transports.
Immigració de persones.
Augment de la natalitat.

Activitat 2

Moltes persones morien abans dels 50 anys. Les causes principals eren la mala alimentació i una jornada molt llarga de treball en males condicions. A això hi hem de sumar la mortalitat infantil, la propagació de malalties contagioses -les pestes- que per falta d'higiene es propagaven molt ràpidament i el fet de no disposar de coneixements mèdics i medicinals per combatre-ho.

Activitat 3

PERÍODES D'ARRIBADA D'IMMIGRANTS EN EL S. XX	LLOCS I PAÏSOS DE PROCEDÈNCIA
entre 1915 i 1930	País Valencià, Múrcia i Andalusia
entre 1950 i 1975	Dels anteriors més Extremadura i Galícia
durant gran part del segle	De l'interior de Catalunya
a partir dels anys vuitanta	Marroc, resta d'Àfrica, Amèrica Llatina, països de l'Europa est, Àsia, Oceania

Activitat 4

La A és molt irregular, la B té més forma de piràmide.

La **A** presenta poca població jove i vella, i, en canvi, molta població adulta.

La **B** té una base àmplia amb molta població infantil i jove. També presenta força població adulta. Hi ha poca població vella.

La **A** reflecteix uns anys de poca natalitat després de la Guerra Civil i són uns anys amb una esperança de vida no molt alta.

La **B** mostra la crecuda de la natalitat amb l'arribada d'immigrants que eren persones joves i tenien un nombre considerable de fills. Amb la millora de les condicions econòmiques creix considerablement l'esperança de vida.

Activitat 5

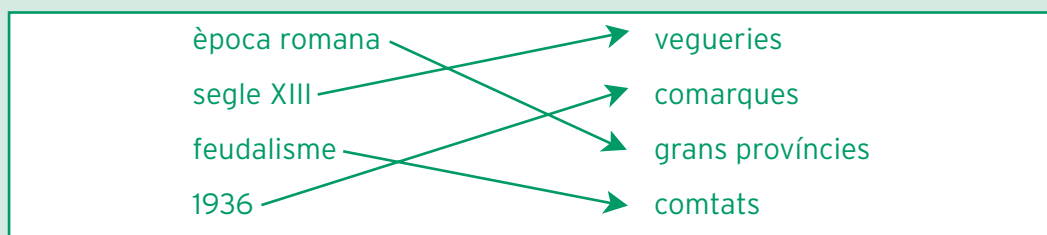
El municipi està format per un territori determinat, per la població que hi viu, per l'administració que el governa i gestiona molts dels seus afers. És la primera unitat territorial i constitueix una entitat natural que és la base de tota comunitat.

N'hi ha entre 900 i 1.000.

Activitat 6

SANITARIS I SOCIALS	ADMINISTRATIUS	NETEJA I AMBIENTALS
ajuts a persones amb pocs recursos	recaptació d'impostos	recollida d'escombraries
hospitals i centres mèdics	oficina d'atenció al ciutadà	neteja i ornamentació de la via pública

Activitat 7

Activitat 8

Comprova la solució correcta consultant el mapa de l'apartat 5.2.1

Activitat 1

Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Maresme i Tarragonès

Perquè en aquestes comarques hi ha el nombre més gran d'indústries i de Serveis, i és on s'ha anat instal·lant la major part de la població immigrada per treballar en aquests sectors.

Activitat 2

(V)

(F)

V

F

F

V

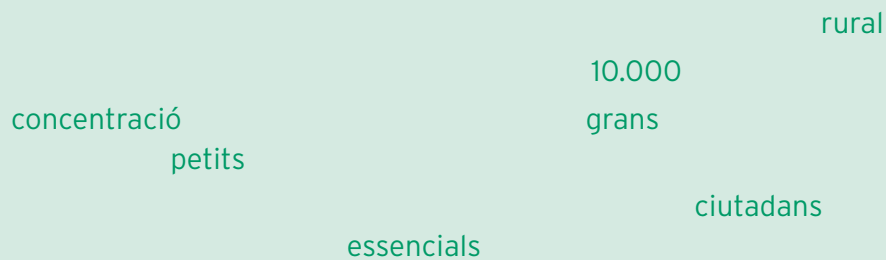
Activitat 3

Comprova la solució correcta amb el mapa que es dona a l'apartat 2

Activitat 4

Aquesta gràfica ens mostra una pujada des de poc de més de 50.000 immigrants a començaments dels anys noranta fins a arribar ara a més de 300.000 persones censades.

Activitat 5

Activitat 6

És la zona d'un territori on hi ha un nombre important de ciutats grans.

Al fet que en un lloc hi hagin moltes instal·lacions industrials, facilitat de comunicacions i serveis de tot tipus.

Al Barcelonès amb Barcelona, L'Hospitalet de Llobregat, Badalona i Santa Coloma de Gramenet.

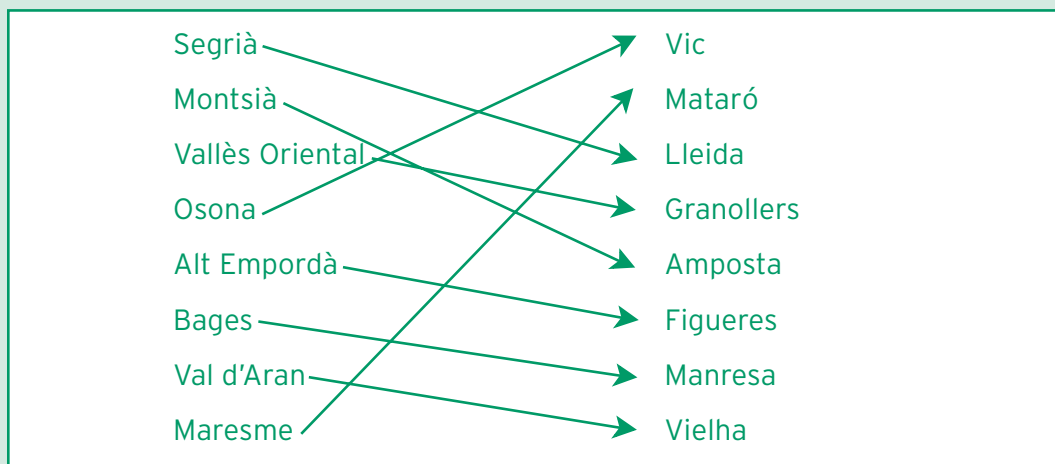
Al Vallès Occidental amb Terrassa i Sabadell.

Al Maresme amb Mataró i altres poblacions veïnes.

A l'àrea de Tarragona i Reus.

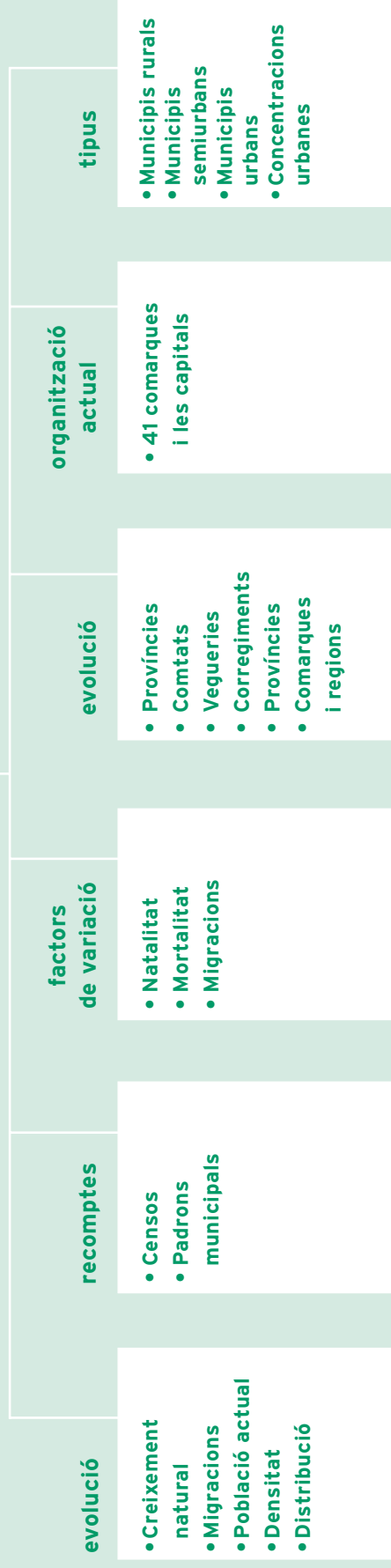
Al voltant de la ciutat de Lleida.

Al voltant de la ciutat de Girona i al Baix Empordà.

Activitat 7**Activitat 8**

Una comarca és una unitat organitzativa d'un territori que té unes particularitats econòmiques, paisatgístiques o històriques semblants i que administrativament es troba entre el municipi i el govern del país.

POBLACIÓ I ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI

com ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge on ho has treballat	Activitat complementària on ho has treballat	Activitat d'avaluació on ho has treballat

Unitat 4

LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs els conceptes següents:

- Els sectors i els recursos econòmics.
- Les activitats del sector primari: l'agricultura, l'explotació del bosc, la ramaderia i la pesca, i l'evolució d'aquest sector en els últims anys.
- Les activitats del sector secundari: les indústries manufactureres, les de transformació, la producció de maquinària i la producció d'energia.
- La localització de les indústries i la dimensió de les empreses.
- Les activitats del sector terciari: el comerç, el turisme, les comunicacions, les finances, la medicina, l'ensenyament ...
- La importància dels serveis segons la dimensió i la ubicació de la població.
- La relació d'una bona xarxa de comunicacions amb el comerç i el turisme.
- Hi ha entre dos milions i mig i tres milions de població activa que corresponen a les persones que fan un treball remunerat. Aquesta població ha augmentat molt per la incorporació de la dona al treball i per l'arribada constant d'immigrants.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Descriure bé els sectors de l'economia.
- Explicar com l'agricultura catalana s'ha convertit en els darrers anys en una agricultura de mercat.
- Enumerar els cultius principals i situar-los en les comarques on es conreen.
- Exposar el desenvolupament que té la ramaderia.
- Localitzar les zones industrials i indicar les principals indústries.
- Identificar els tipus de serveis que hi ha a Catalunya.
- Relacionar el desenvolupament dels transports amb el desenvolupament del comerç.
- Argumentar per què en els darrers anys el turisme s'ha desenvolupat tant a Catalunya.
- Indicar la població activa que hi ha actualment a Catalunya.
- Conèixer com aquesta població es distribueix en els sectors de treball.
- Explicar el problema i les causes de l'atur.

En aquesta unitat tractarem el tema de l'economia catalana, és a dir, de les feines en què treballen les persones que viuen a Catalunya. Els economistes actuals les han distribuïdes en tres sectors. El **sector primari** comprèn les activitats més bàsiques de les persones com la producció d'aliments, el **sector secundari** es dedica a la transformació dels productes naturals o de les primeres matèries en productes manufacturats, i el **sector terciari** ofereix els serveis a la població, i és el qual s'està desenvolupant cada vegada més en els països del primer món com són Europa occidental i Amèrica del Nord.

1. El sector primari

És el sector que comprèn les activitats econòmiques unides directament al medi natural: l'**agricultura**, l'**explotació del bosc**, la **ramaderia** i la **pesca**.

L'**agricultura** ha estat l'activitat a la qual els humans han dedicat gran part de la seva història, però ha estat moltes vegades una agricultura per alimentar només els qui cultivaven aquells camps i amb uns rendiments econòmics molt baixos. En el segle XVIII, el creixement de la població europea fa que s'ampliïn les superfícies de conreu i se suprimeixin molts boscos, i es comencin a mecanitzar els treballs del camp.

A Catalunya, durant anys, han coexistit l'agricultura de subsistència amb la d'ampliació. A partir dels anys seixanta del segle passat, l'agricultura catalana experimenta moltes transformacions i millores i es converteix en una agricultura de mercat. Els principals canvis són: la selecció de les llavors, la millora i l'especialització dels conreus, la introducció de fertilitzants, l'aplicació de noves tècniques de regatge i la forta crescuda de la mecanització, tot i que la verema i part de la recollida de la fruita es continua fent a mà. Les terres rendeixen més i una part es pot fer servir per a altres activitats, i molta de la població camperola marxa a la ciutat per treballar en la indústria, la construcció i els serveis.

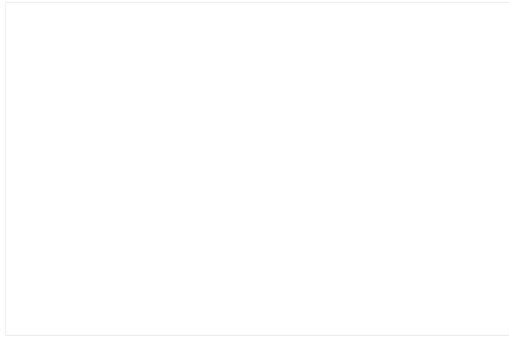
Seria interessant que tinguessis una conversa amb un pagès d'uns vuitanta anys que t'expliqués els canvis que s'ha viscut en les terres on viu i potser encara treballa.

Pel que fa a la dimensió, les explotacions catalanes són d'extensió mitjana i moltes d'elles les cultiven els propietaris, tot i que també hi ha persones que viuen en poblacions rurals que s'hi dediquen a temps parcial i complementen l'economia familiar treballant en el sector dels serveis. Hi ha comarques en les quals l'agricultura ocupa molt poc terreny i d'altres on gairebé tota la superfície de la comarca està dedicada a les feines rurals.

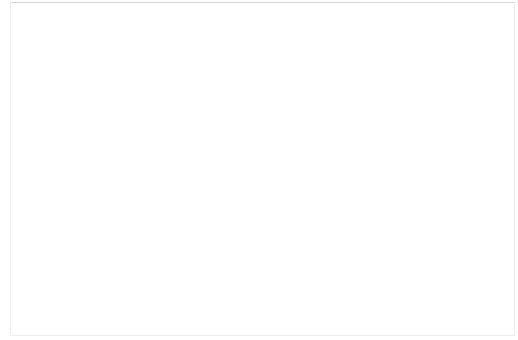
• Fes l'activitat d'aprenentatge 1

1.1. L'agricultura: principals conreus

La trilogia mediterrània està formada per: els **cereals**, la **vinya** i l'**olivera**. Els **cereals** més importants són: el blat, l'ordi que actualment és el que ocupa una

Vinya

Blat

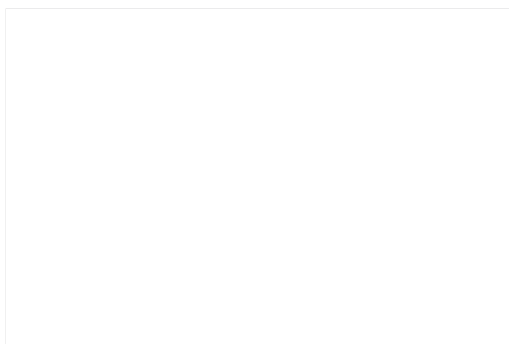
extensió més gran, el sègol i la civada cultivats a les terres de la Catalunya central, el blat de moro en les terres de regadiu, i l'arròs en els deltes dels rius. La **vinya** es cultiva sobretot en les comarques de l'Alt Camp, la Conca de Barberà, el Priorat que està promociionant els seus vins, i l'Alt Penedès especialitzat en la producció de cava. L'**olivera** es concentra en les comarques de l'Ebre, les Garrigues i el Segrià. Se n'extreu un oli d'excel·lent qualitat que està protegit per denominacions d'origen.

Olivera

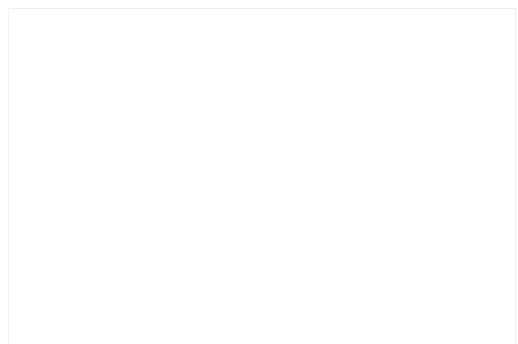

Camp d'arròs

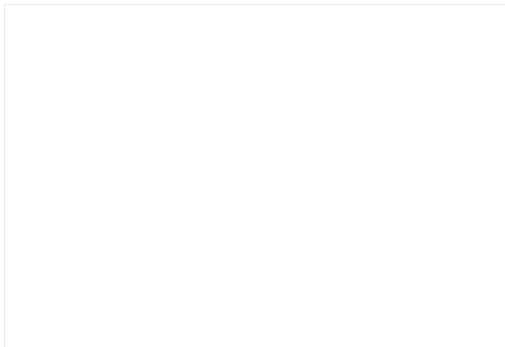
Els **fruits secs** es cullen en diverses comarques tarragonines. Les extensions més grans de la **fruita fresca**, importantíssima per al consum i per a l'exportació, es troben a les terres regades pel canal d'Urgell, que han convertit Lleida en el centre d'una agricultura comercial molt rica, i també en el Baix Llobregat i el Baix Empordà. Els principals cultius d'**hortalisses** se situen al Maresme i al Baix Llobregat, i les **flors** sobretot al Maresme. I en el Pirineu hi ha els **farratges** o alimentació per al bestiar.

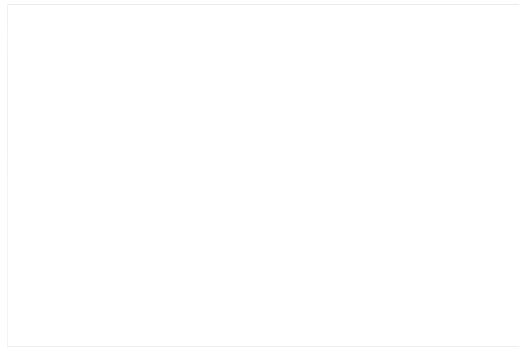
Horta

Arbre fruiter. Departament d'Agricultura,
Ramaderia i Pesca

Està molt relacionada amb l'agricultura i el sector secundari. Per ordre d'importància hem de començar parlant del **bestiar porcí**, que té una producció de carn considerable i està molt lligada a la indústria de l'elaboració d'embotits a les comarques de la Depressió Central i a un parell de comarques gironines. Segueix l'**aviram**, sobretot en algunes de les comarques tarragonines que tenen unes granges molt modernes de producció de pollastres i de gallines ponedores. Respecte al **bestiar boví**, cal citar especialment les vaques, que es destinen principalment a la producció de llet i de carn. S'ha aconseguit una millora considerable de les espècies i ha augmentat la superfície dedicada a farratges per a la seva alimentació. El **bestiar oví** que està dirigit gairebé tot a l'obtenció de carn d'anyell, està repartit per tot el territori, però especialment a les comarques occidentals.

Bestiar boví

Bestiar porcí

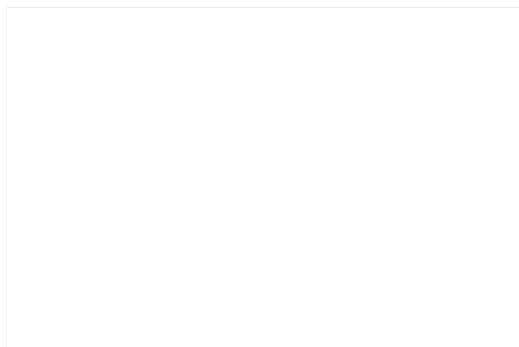
• Fes l'activitat d'aprenentatge 2

1.3. El bosc

El **bosc** ha estat una font de riquesa complementària de l'agricultura i de la ramaderia, però també a causa d'aquestes s'ha reduït o s'ha fet desaparèixer en molts indrets a fi d'augmentar les terres de cultiu per plantar-hi aliments destinats a les persones o farratge per als animals. Del bosc se'n treu la fusta, la llenya i el suro, i si està sanejat contribueix a conservar el bon equilibri de la natura.

1.4. La pesca

Tot i l'extensió de la costa catalana, la **pesca** té una importància secundària en l'economia ja que s'ha d'importar peix de la costa cantàbrica i de Galícia. La Mediterrània és una mar massa explotada per la poca quantitat i varietat de peix que té. Es pesca amb xarxes el peix blau com la sardina, i amb palangres altres peixos com el lluç. Els ports principals són: el de Roses, Arenys, Barcelona, Vilanova i la Geltrú, Tarragona i Sant Carles de la Ràpita.

Port de pesca

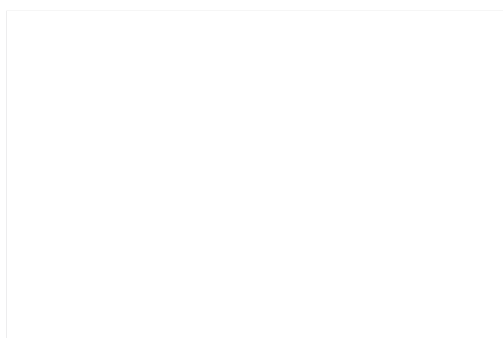
2. El sector secundari: la indústria i la construcció

La **indústria** és l'activitat econòmica que es dedica a la transformació de les matèries primeres en productes manufacturats. Per fer-ho, utilitza en les fàbriques el treball de les persones i la força de les màquines. Des de temps molt remots, la humanitat ha fet servir diverses tècniques per transformar els productes naturals, però no podem aplicar pròpiament la paraula *indústria* fins a finals del segle XVIII, ja que per als temps anteriors hem de parlar de *manufactura*.

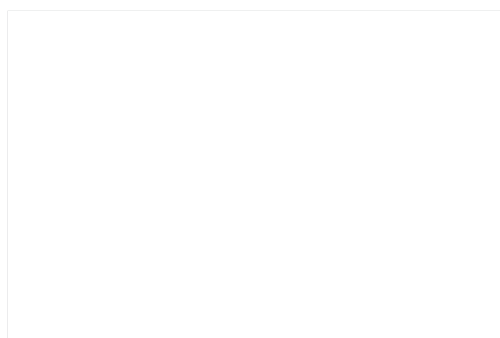
Des del desenvolupament de la Revolució Industrial i fins fa pocs anys, aquest sector era el més important de l'economia catalana i en ell hi treballava una gran part de la població activa. Amb tot, Catalunya és actualment una de les cinc primeres regions industrials d'Europa, i el seu paper en el conjunt industrial de l'Estat espanyol continua essent molt important.

Les indústries principals són:

- la **manufacturera** formada per l'alimentària, la tèxtil, la pell, el calçat i la confecció, els plàstics, les pintures, el paper i les arts gràfiques, la fusta i el suro;
- la de la **transformació de metalls**: maquinària per a la producció, equips d'oficina i instruments, material elèctric, electrònic i de transport;
- la **bàsica**: obtenció de recursos energètics, i de l'electricitat amb l'aprofitament de l'aigua a les centrals -tot i que de tots ells se n'ha d'importar-, la primera modificació dels metalls i la fabricació de productes químics.

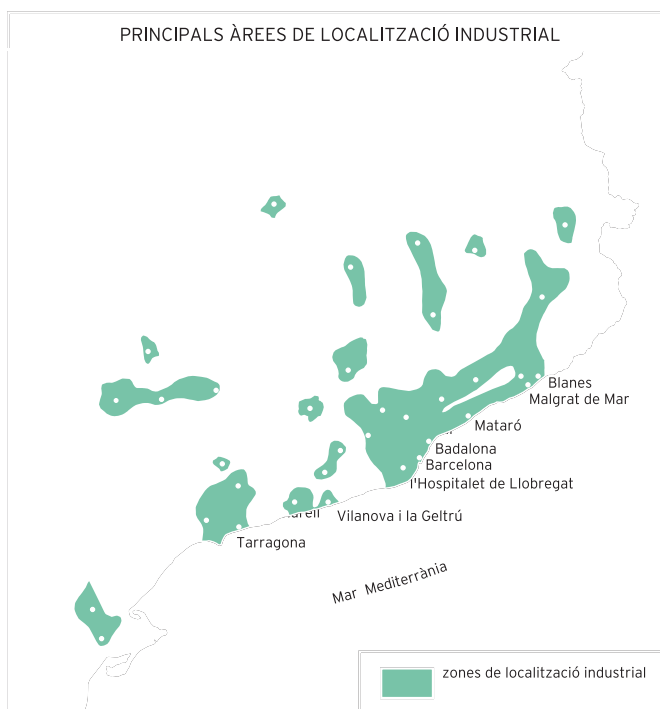

Polígon industrial

Central elèctrica

En començar la Revolució Industrial, les fàbriques es van instal·lar a les ciutats de Barcelona, Terrassa, Sabadell, Igualada, Mataró, i al llarg dels rius Llobregat i Ter. Actualment, Barcelona i el Barcelonès i les comarques veïnes (el Baix Llobregat, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental) concentren el 75 % de la producció industrial. També a prop de les autopistes i de les carreteres principals s'han ubicat nombrosos polígons industrials que ajuden a

dinamitzar l'economia d'aquests llocs. La xarxa de comunicacions -carreteres, autopistes i trens- ha contribuït a descentralitzar la zona barcelonina i a expandir la indústria a ciutats com Lleida i Girona, a l'eix Tarragona - Reus - Valls, i a capitals de comarques com Manresa, Igualada, Vic, Vilanova i la Geltrú, Tortosa i Amposta.

La majoria d'empreses catalanes són de dimensió petita o mitjana, tot i que hi ha empreses de més de mil treballadors. Pel que fa al capital, hi ha empreses de capital totalment català, i d'altres amb participació parcial o total de capital extern.

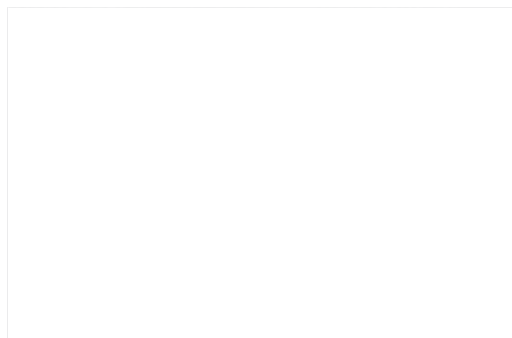
La **construcció** també s'inclou en aquest sector, que s'ocupa de fer obres públiques, instal·lacions industrials i comercials, equipaments urbans i habitatges. Es localitza al Barcelonès i a les comarques properes, a les ciutats on hi ha més indústries, més remodelació urbanística, i més desenvolupament de serveis, i a les zones turístiques de mar i de muntanya. La construcció necessita l'ús de materials molt diversos i sòl edificable i en l'equipament d'un habitatge cal una comanda molt variada. És per tots aquests motius que la construcció és un gran dinamitzador de l'activitat econòmica.

• Fes les activitats d'aprenentatge 3 i 4

3. El sector terciari

El **sector terciari**, conegut també com el **sector de serveis**, inclou moltes activitats, des de les que són complementàries al de la producció -els transports i les comunicacions, el comerç i la banca- fins als serveis col·lectius -la sanitat, l'ensenyament-, els serveis públics, l'administració i la defensa, el turisme i els serveis a les empreses. El sector terciari ha crescut molt en els països occidentals, sobretot a partir dels anys setanta, on ha anat a parar molta gent procedent de l'agricultura i de la indústria, i per aquest motiu s'ha modificat el nombre de serveis i la seva utilitat.

3.1. Els transports i les comunicacions terrestres, marítimes i aèries

Nus viari

Nus ferroviari

El traçat de les **carreteres** principals té l'orientació nord-sud, al qual s'ha afegit l'eix transversal. La creixent utilització de l'automòbil i l'augment de la circulació i de la velocitat dels vehicles han fet millorar el traçat i el paviment de les carreteres i la senyalització, i s'han construït nombrosos túnels, autopistes i autovies.

La **xarxa de trens** comunica amb la resta de Catalunya, Espanya, i l'estranger. La zona més densa de línies de ferrocarril es troba al litoral i al prelitoral. Funciona el tren d'alta velocitat, que en una primera fase va de Madrid fins a Lleida. A totes les ciutats principals circulen **autobusos interurbans** diürns i nocturns, i Barcelona disposa de diverses línies de **metro** o xarxa de ferrocarrils subterranis que s'enllacen entre sí.

Tot i que hi ha diversos **ports comercials**, els ports de Barcelona i de Tarragona són els que concentren gairebé tot el tràfic de viatgers i de mercaderies. Hi ha tres **aeroports internacionals**: el de Reus, el de Girona i el de Barcelona. Aquest, situat en el Prat de Llobregat, és el que concentra més del 90 % de tot el trànsit aeri.

A part dels transports, les formes més habituals que tenim per comunicar-nos són: el **telèfon**, el **fax**, el **correu electrònic** i **internet**.

3.2. El comerç, les noves formes comercials i les finances

El **comerç** i les noves formes comercials estan molt influïts per la revolució dels transports. Una bona part del comerç interior està en mans dels supermercats i hipermercats situats a prop de les grans àrees de població, que, com que tenen gran quantitat de mercaderies en estoc, poden vendre els productes a preus més barats. Però per a determinats articles hi ha gent que prefereix el petit comerç i el tracte directe entre el comprador i el venedor.

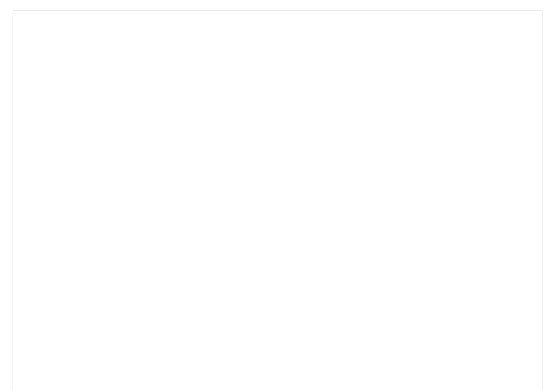
Et suggereixo observar l'activitat d'una zona comercial d'una gran ciutat. Per exemple el Portal de l'Àngel de Barcelona: tipus de botigues, gent que hi compra o hi passeja, hora més concorreguda ...

• Fes l'activitat d'aprenentatge 5

Respecte al comerç exterior, és molt important el que es fa amb la resta de l'estat i amb els països de la UE. Per a la difusió del comerç s'organitzen periòdicament les fires de mostres i els salons especialitzats.

En el mercat financer català la importància més gran la tenen les **caixes d'estalvis**, la majoria de les quals tenen la seu central a Barcelona i disposen d'agències distribuïdes per tot el territori.

La **borsa** és el mercat del capital per excel·lència, és a dir, el lloc on van les grans empreses i institucions a buscar capital a canvi de participacions en la propietat i possibles beneficis i interessos. El lloc on es fan totes aquestes operacions és a la Borsa de Barcelona.

Borsa de Barcelona

94 3.3. El turisme

El **turisme** és una activitat que a partir dels anys cinquanta ha deixat de ser el privilegi d'uns quants. Els empresaris catalans han mostrat una gran capacitat d'adaptació a les necessitats de la demanda i gràcies a això arriben cada any més de quatre milions de turistes de l'Estat espanyol i més de vint milions procedents de tots els continents.

Turisme de platja

Catalunya està molt ben situada geogràficament, disposa de bones comunicacions amb altres països, i d'una àmplia oferta d'allotjaments: hotels, apartaments, càmpings i ports esportius, i com a complement, cases de pagès, paradors i balnearis, als quals s'ha d'afegir l'augment constant de restaurants i bars de qualitat. La varietat i la bellesa del paisatge català permet oferir especialment un turisme d'estiu amb les seves platges i cales, i un turisme d'hivern a la muntanya amb les nombroses i ben equipades estacions d'esquí. Els equipaments que es van creant a la ciutat de Barcelona i a les seves rodalies contribueixen a convertir-les en llocs molt aptes per celebrar-hi tota classe de congressos i reunions.

Turisme de muntanya

3.4. Els serveis públics

Entre aquests en destacarem l'**educació** i la **sanitat**. Pel que fa al primer, podem parlar de la creació de nous instituts de secundària en totes les comarques i l'ampliació del nombre d'universitats. La sanitat pública, tot i el problema de les llistes d'espera, disposa d'un personal sanitari molt preparat i un nivell tècnic molt modern, de tal manera que en cas de malalties greus la millor assistència és la que es dona als hospitals públics.

- **Fes les activitats d'aprenentatge 6 i 7**

Hospital

4. La població i el treball

4.1. La població activa

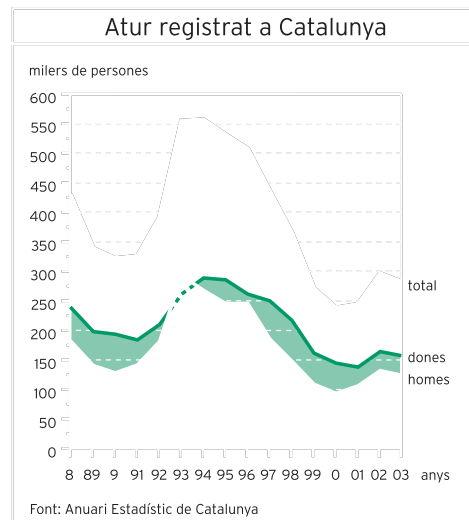
La població que està disponible per treballar en els sectors de l'economia rep el nom de **població activa** i correspon a tots aquells que estan entre els 16 i els 65 anys. A Catalunya són actualment 2.731.672 persones. El nombre de la població activa ha augmentat molt els darrers anys a causa de la incorporació de la dona al treball i a l'arribada continuada d'immigrants que vénen precisament a buscar feina. Actualment hi ha unes 300.000 persones immigrades que resideixen a Catalunya i el seu nombre tendeix a augmentar cada any.

El sector on treballa més gent és el dels serveis, on ho fan un 58,4 %. Després ve el sector secundari amb la indústria, on hi estan empleats un 28,8% i la construcció amb un 10,1 %, i finalment el sector primari amb un 2,7 %.

• Fes l'activitat d'aprenentatge 8

4.2. La població aturada

Hi ha també la població desocupada o en atur, és a dir, les persones de més de 16 anys fins als 65 que no treballen i busquen feina, i els que ja han treballat anteriorment però l'han perduda. El problema de l'atur comença a Catalunya a finals dels anys setanta. Les causes s'han de buscar en les crisis econòmiques de les societats industrials. La relació entre la població ocupada i la població activa ens dona la taxa d'atur. La taxa més gran d'atur, si es mira per edats, es troba entre els que busquen la primera feina. I per sexes, és més gran el nombre de dones aturades que el d'homes.

Per completar aquesta unitat pots mirar el vídeo:

Unitat 14 *Catalunya: territori, població i economia.*

Àmbit de les ciències socials i de la participació.

Col·lecció:

Activitat 7

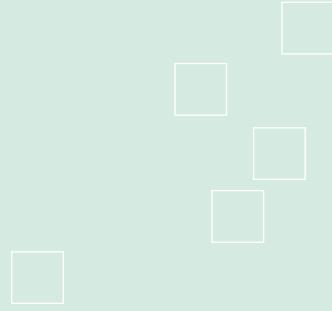
(V)

(F)

Activitat 8

Població activa

anys

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

Activitat 1

.....

.....

.....

.....

Activitat 2

.....

Activitat 3

Activitat 4

(V)

(F)

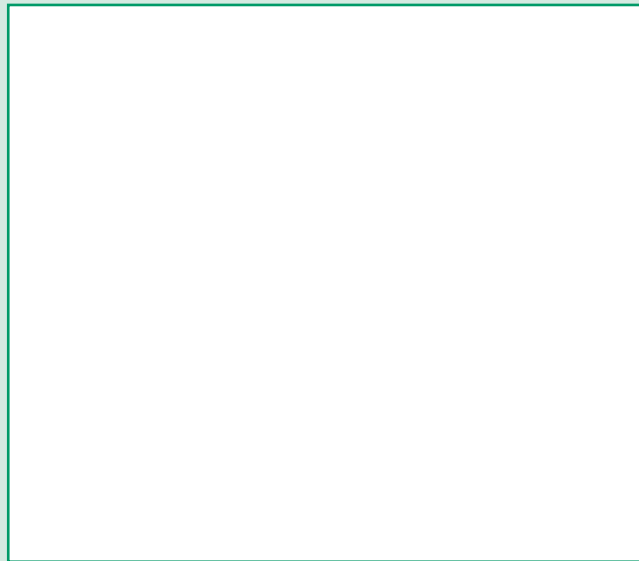
Activitat 5

COMPLEMENTÀRIS DE LA PRODUCCIÓ	SERVEIS COL·LECTIUS	SERVEIS PÚBLICS

Activitat 6

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 1

rendiment agrícola important
especialització de conreus
molta mecanització
ús de fertilitzants
aplicació de noves tècniques de regatge

Activitat 2

L'agricultura té una relació molt directa amb la ramaderia, ja que determinats productes agrícoles estan destinats al bestiar, com els farratges del Pirineu i Prepirineu, i l'ordi, el sègol i la civada de la Catalunya central.

La ramaderia té una forta relació amb la indústria. Els productes del porc estan molt lligats a l'elaboració d'embotits, els del bestiar boví i oví a la producció de carn i a la fabricació de productes làctics.

Activitat 3

Normalment la indústria es concentra per branques industrials o en una zona determinada s'hi instal·len diverses indústries.

Barcelona i el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Or. concentren el 75% de la producció industrial. Lleida, Girona, l'eix Tarragona - Reus - Valls, Manresa, Igualada, Vic, Vilanova i la Geltrú, Tortosa i Amposta i els polígons industrials que estan prop de les autopistes i carreteres importants.

Activitat 4

alimentària
 tèxtil
 manufacturera calçat i confecció
 plàstics
 pintura
 paper i arts gràfiques
 fusta i suro

maquinària per a la producció
 equipaments d'ofina i instruments
 transformació material elèctric
 dels metalls material electrònic
 material de transports

obtenció de recursos energètics
 obtenció d'electricitat
 bàsica primera modificació de metall
 fabricació de productes químics

Activitat 5

Amb l'ajuda del teu tutor/a valora l'exercici que has realitzat.

Activitat 6

paviment vies
 universitats
 modern

millorar traçat autopistes auto-
 secundària
 molt preparat tècnic
 supermercats hipermercats
 àrees població

Activitat 7

(V) (F)

V F
V V
F

Activitat 8

Activitat 1

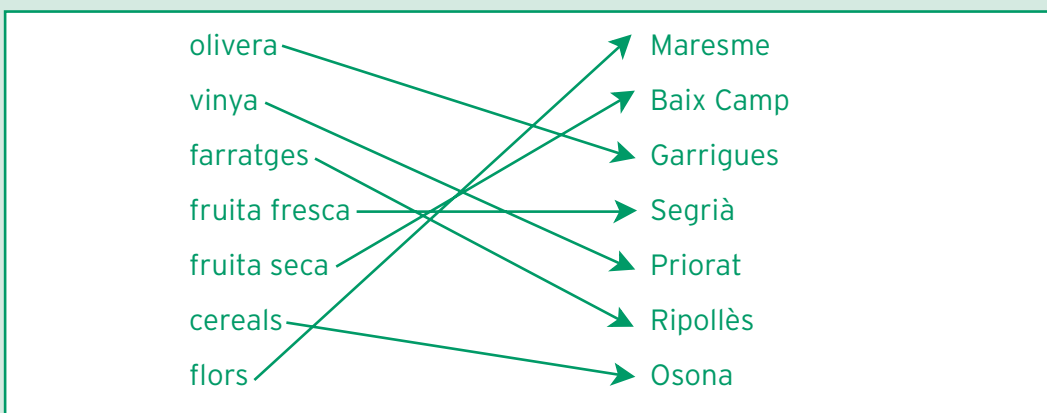
el sector secundari. Per exemple: la fabricació de mobles.

sector primari. Per exemple: l'agricultura.

sector terciari.

Per exemple: el comerç.

Activitat 2

Activitat 3

Compara el teu mapa amb el que es dóna a l'apartat 2.

Activitat 4

V

F

V

F

F

V

COMPLEMENTÀRIS DE LA PRODUCCIÓ	SERVEIS COL·LECTIUS	SERVEIS PÚBLICS
transports	sanitat	administració
comerç	ensenyament	defensa
banca	cultura	atenció al públic

Activitat 6

- El turisme d'estiu a les platges.
- El turisme d'hivern a la muntanya a les estacions d'esquí.
- Les persones que vénen per assistir a congressos i reunions.

- 4.000.000 de l'estat espanyol.
- 20.000.000 de països estrangers.

- La situació geogràfica.
- Les bones comunicacions amb altres països.
- L'àmplia i diversa oferta d'allotjaments.
- La varietat i la bellesa del paisatge.

Hotels a les ciutats, a les platges i a la muntanya, apartaments, càmpings, ports esportius, balnearis i estacions d'esquí ben equipades.

Activitat 7

és la institució on van les grans empreses i institucions a buscar capital a canvi de participacions en la propietat, possibles beneficis i interessos.

és el tipus de port que concentra un tràfic important de viatgers i de mercaderies.

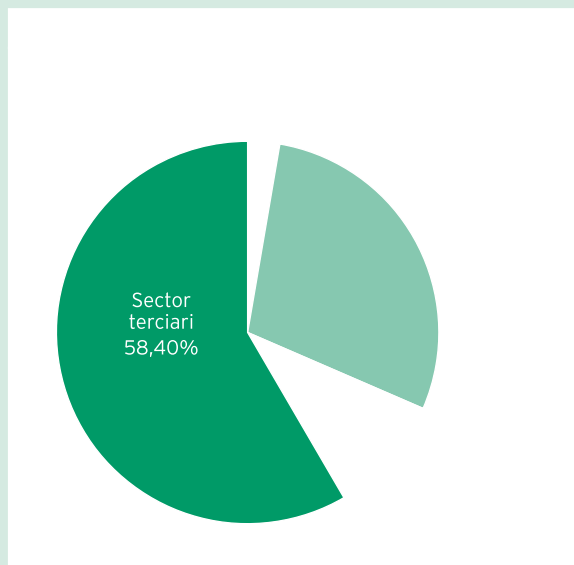
és la manera de proporcionar aigua a un terreny per mitjà de canals, recs, aspersió, degoteig ...

Activitat 8

Sí, són 2.732.672 persones.

En els darrers anys ha augmentat molt a causa de la incorporació de la dona al treball i a l'arribada continuada d'immigrants.

sector primari: 2,7 %;
sector secundari: indústria: 28,8 %;
sector terciari: 58,4%

LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES

SECTOR PRIMARI

agricultura

- cereals
- vinya
- olivera
- fruits secs
- fruita fresca
- hortalisses
- flors
- farratges

ramaderia

- porcí
- aviram
- boví
- oví

pesca

- sardina
- lluç

explotació del bosc

SECTOR SECUNDARI

indústries

- manufacturera
- producció de maquinària
- producció d'energia

construcció

SECTOR TERCIARI

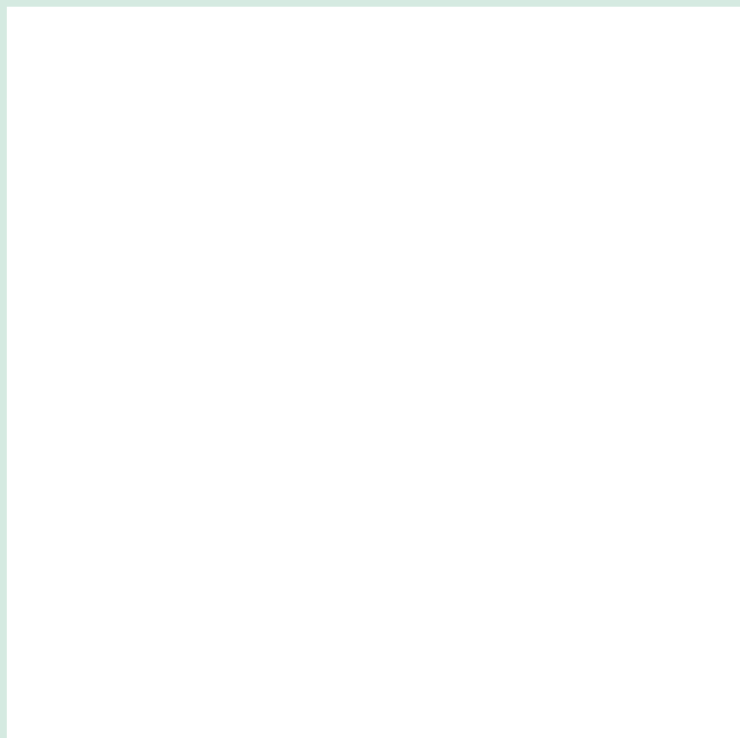
- transports
- comunicacions
- comerç
- banca
- sanitat
- ensenyament
- administració
- defensa
- turisme

població que s'hi relaciona

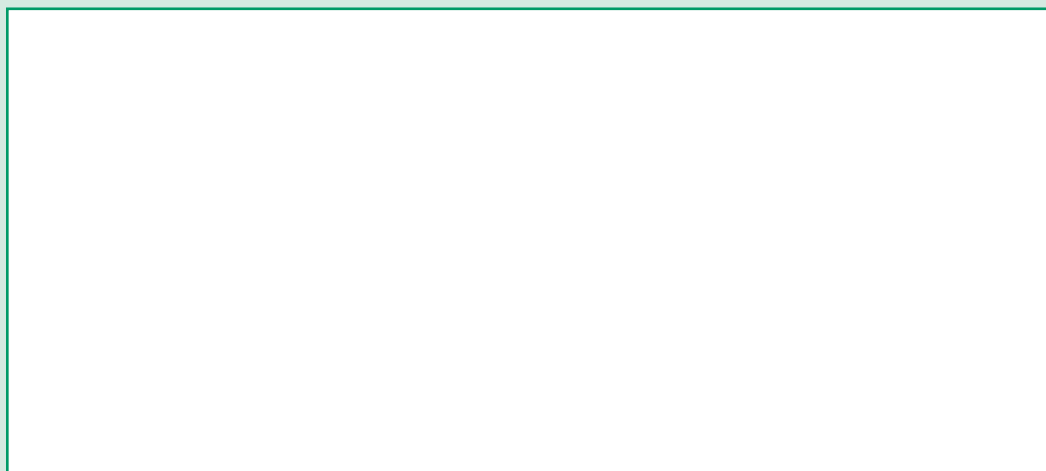
població activa

població aturada

Activitat 1

Activitat 2

Activitat 3

LLOC	CLIMA

Activitat 4

(V)

(F)

Activitat 5

CULTURALS	ADMINISTRATIUS	SANITARIS I SOCIALS

Activitat 6

COMARCA	SITUACIÓ	CAPITAL

Activitat 7

Activitat 8

Activitat 9

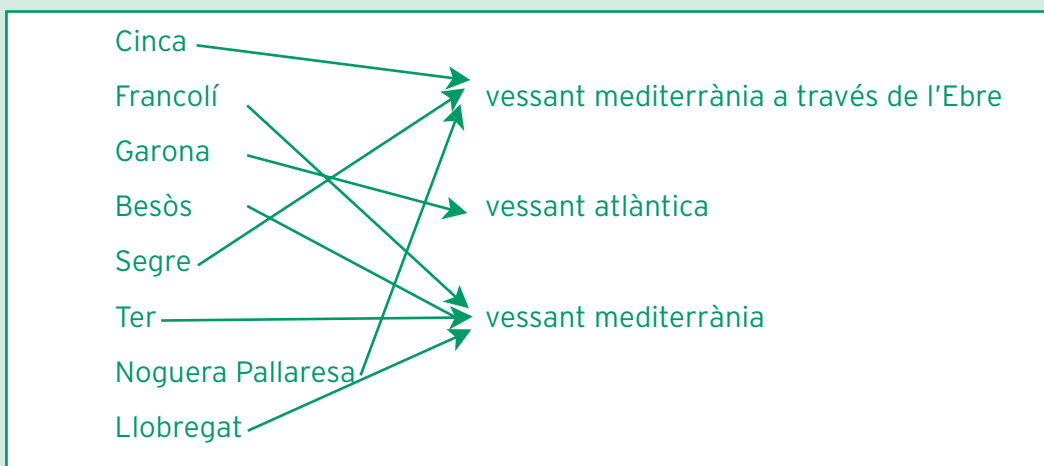
PRODUCTES AGRÍCOLES	COMARQUES

Activitat 10

Activitat 1

(Compara el teu mapa amb el que es dóna a l'apartat 2.2 de la unitat 1)

Activitat 2

Activitat 3

LLOC	CLIMA
	Mediterrani de tendència continental
	Alpí
	Mediterrani alta muntanya
	Mediterrani litoral
	Mediterrani alta muntanya
	Mediterrani litoral
	Mediterrani muntanya mitjana
	Mediterrani litoral
	Atlàntic
	Mediterrani litoral

Activitat 4

(V) (F)

V

F

F

V

V

V

Activitat 5

Un municipi és una entitat natural que es considera la base de tota comunitat ja que és la que es troba més propera als ciutadans i la que els dona sovint els serveis diaris i els més essencials.

Municipis rurals, municipis semiurbans i municipis urbans

CULTURALS	ADMINISTRATIUS	SANITARIS I SOCIALS
activitats teatrals	recaptació d'impostos	hospitals i centres mèdics
festes populars	vigilància de la població	ajudes a la gent gran
activitats esportives	registre civil	serveis funeraris

Activitat 6

Catalunya està organitzada en municipis, comarques i províncies.

COMARCA	SITUACIÓ	CAPITAL
Baix Camp	costa	
		Manresa
	costa	
Osona		
		La Bisbal d'Empordà
Cerdanya		
	interior	
	muntanya	Sort
Baix Penedès		
	muntanya	Ripoll

Activitat 7

(Compara el teu mapa amb el que es dona a l'apartat 1 de la unitat 3).

Activitat 8

Entre els anys 1915 i 1931 va arribar força gent de la resta d'Espanya, especialment del País Valencià, Múrcia i Andalusia.

A partir de 1950 i sobretot entre 1961 i 1975 dels mateixos llocs de la península Ibèrica i d'Extremadura i Galícia, però els més nombrosos eren els que venien d'Andalusia. Durant gairebé tot el segle XX hi ha hagut un nombre important de persones que s'ha desplaçat des de les terres de l'interior de Catalunya cap a Barcelona i a les ciutats i a les comarques properes.

A finals dels anys vuitanta comença a venir immigrants del Marroc i de la resta d'Àfrica, als quals s'hi sumen fins ara els procedents d'Amèrica llatina, dels països de l'est d'Europa, d'Àsia -especialment xinesos i pakistanesos- i uns quants d'Oceania.

PRODUCTES AGRÍCOLES	COMARQUES
	Tarragonès, Alt Camp, Baix Camp
	Baix Ebre, Montsià
	Maresme
	Alt Camp, Conca de Barberà, Priorat, Alt Penedès
	Segrià, Baix Empordà, Baix Llobregat
	Baix Ebre, Montsià, Garrigues, Segrià

Activitat 10

La construcció s'ocupa de fer obres públiques, instal·lacions industrials i comercials, equipaments urbans i habitatges. Utilitza materials molt diversos, sòl edificable i per equipar un habitatge cal una comanda molt variada. Per aquests motius se'l considera un gran dinamitzador de l'activitat econòmica.

El traçat més gran té l'orientació nord-sud al que s'hi ha afegit l'eix transversal. La circulació viària s'ha anat perfeccionant amb la construcció d'autopistes, autovies, nombrosos túnels i s'ha millorat el paviment.

Mòdul opcional Viatjar per Catalunya

9

Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Universitats

G R A D U Ï S
ARA EN SECUNDÀRIA